

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Yritykset • 36/2016

Jos ei voi rahalla mitata, millä sitten?

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

NOORA LINDROOS

Jos ei voi rahalla mitata, millä sitten?

Yhteiskuntavastuun mittarit vertailussa

Tekijät Författare Authors Noora Lindroos Korkeakouluharjoittelija Työelämä- ja markkinaosasto	Julkaisu-aika Publiceringstid Date Marraskuu 2016 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Economic Affairs and Employment Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment
Julkaisun nimi Titel Title Jos ei voi rahalla mitata, millä sitten? Yhteiskuntavastuun mittarit vertailussa	
Tiivistelmä Referat Abstract Selvityksen tavoitteena on kartoittaa, millaisten mittaristojen avulla yritysten yhteiskuntavastuuta voidaan mitata. Mittaristojen lähtökohdista toimivat kansainvälisesti tunnustetut yhteiskuntavastuun instrumentit, jotka vastaavat kysymykseen, mitä oikeastaan tulisi mitata, kun halutaan mitata yritysten vastuullisuutta. Yhteiskuntavastuuraportoinnin suosituksien määrittävät tarkemmin sen, miten vastuullisuutta voidaan käytännössä mitata. Tarkemman tutkimuksen kohteeksi on valittu yhdeksän globaalia organisaatioiden välistä listausta tai muuta mittaristoa: 100 Best Corporate Citizens List, Carbon Disclosure Project (CDP), Corporate Human Rights Benchmark (CHRB), CSRHub, Dow Jones Sustainability Indices (DJSI), FTSE4Good Index, Global 100 Most Sustainable Corporations in the World, Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) ja World's Most Ethical Companies. Alun perin vertailtavia mittaristoja oli kymmenen, mutta yksi jouduttiin poistamaan vertailusta viime hetkellä sen ilmoitettua muuttuneista mittausperusteista. Kulutus tuotteiden ja niitä valmistavien yritysten terveydellistä, ympäristöllistä ja yhteiskunnallista suorituskykyä aiemmin mitannut GoodGuide keskittyy jatkossa mittaamaan vain tuotteiden terveysvaikutuksia. Selvityksessä mukana olevia mittaristoja arvioidaan 13 eri arviointikriteerin perusteella. Kriteerit pohjautuvat pääasiassa Global Initiative for Sustainability Ratingsin 12 periaatteeseen. Tulosten perusteella parhaiten arviointikriteerit täytti DJSI. Heikoiten arviointikriteerit täyttäneitä yrityksiä yhdisti se, ettei niiden metodologiaa ollut avattu tarpeeksi. Useimmat mittaristot olivat puolueettomia ja niissä kerrottiin metodologian ja/tai indikaattoreiden säännöllisestä päivittämisestä. Sidosryhmien näkökulmat oli huomioitu pääasiassa hyvin eri mittaristoissa. DJSI oli ainoa mittaristo, joka varmennetaan säännöllisin väliajoin. Yleisempää oli varmentaa mittaristoihin kerätyt tiedot. Olennaisuudet huomioitiin yleensä joko toimialakohtaisen riskiarvioinnin tai mittariston kohderyhmän konsultaatioiden avulla. Eri mittaristojen kattavuus vaihteli. Mittariston kehityksen lähtökohdista mainittiin harvemmin erilaiset kansainväliset yhteiskuntavastuuseen liittyvät sopimukset, standardit tai tieteelliset raja-arvot. Yrityksen arvoketjuja tarkasteltiin lähes kaikissa mittaristoissa erikseen ainakin jossakin määrin. Useimmat mittaristot keskittyivät mittaamaan yrityksen nykyistä tilaa määrällisten mittareiden avulla. Mittaristoja pystyi vertailemaan vaihtelevasti ajan, sijainnin, toimialan, yritysten, tuotteiden tai kategorian perusteella. Osaan listauksista yrityksen tulee erikseen hakea, täyttää kyselylomake ja maksaa osallistumismaksu. Eniten lisäarvoa yrityksille tuovaksi mittaristoksi osoittautui DJSI. Työ- ja elinkeinoministeriön yhteyshenkilö: Työelämä- ja markkinaosasto/Linda Piirto, puh. 029 504 7028	
Asiasanat Nyckelord Key words yhteiskuntavastuu, raportointi, mittarit, yritykset	
Painettu julkaisu Inbunden publikation Printed publication ISSN	Verkkopublication Nätpublikation Web publication ISSN 1797-3562
ISBN	ISBN 978-952-327-134-0
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 56	Kieli Språk Language Suomi, Finska, Finnish
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Economic Affairs and Employment	Vain sähköinen julkaisu Endast som elektronisk publikation Published in electronic format only

Esipuhe

Yksi yleisimmistä kysymyksistä, mitä meille yhteiskuntavastuun parissa työskenteleville virkamiehille esitetään, on se, miten suomalaisyritykset pärjäävät vastuullisessa liiketoiminnassa. Viime keväänä KPMG:llä teettämämme sidosryhmäselvityksen pohjalta voidaan todeta, että yksiselitteistä vastausta kysymykseen ei ole: tilanne vaihtelee toimialoittain ja yrityksestä toiseen. Toiset yritykset vaikuttavat selkeiltä edelläkävijöiltä kun taas toisilla on enemmän etumatkaa kirittäväenä.

Monet suomalaisista yrityksistä suoriutuvat kuitenkin erittäin hyvin erilaisissa kansainvälisissä yhteiskuntavastuun mittauksissa, mikä on luonnollisesti hieno asia. Sidosryhmäselvityksen jälkeen virkamiesmieliämme jäi kutkuttamaan, pitäisikö tehdä pieni selvitys myös siitä, mitä nämä mittaristot ovat niin sanotusti syöneet. Toivomme, että mittaristojen avaaminen auttaa lukijoita vertaamaan sekä mittaristoja että niiden tuloksia toisiinsa. Vertailutieto auttaa toivottavasti lukijoita myös ymmärtämään paremmin sen, miten paljon merkittävämpää on yritysten pärjääminen mittaristoissa, jotka ovat varmennettuja ja metodologialtaan läpinäkyviä, kuin pärjääminen löyhemmissä mittaristoissa.

Selvityksen on tehnyt korkeakouluharjoittelija Noora Lindroos kesällä 2016. Kiitos Nooralle hyvästä työstä!

LINDA PIIRTO
ylitarkastaja, yhteiskuntavastuu

Sisältö

Esipuhe	3
1 Johdanto	5
2 Yhteiskuntavastuurausraportointi	8
2.1 Keskeiset käsitteet.....	8
2.2 Mitä tulisi mitata? Yhteiskuntavastuurausraportoinnin konteksti.....	10
2.3 Miten tulisi mitata? Yhteiskuntavastuurausraportoinnin suositukset.....	13
3 Aineisto ja menetelmät	22
4 Tulokset	24
4.1 100 Best Corporate Citizens List.....	24
4.2 Carbon Disclosure Project.....	27
4.3 Corporate Human Rights Benchmark.....	30
4.4 CSRHub.....	33
4.5 Dow Jones Sustainability Indices.....	35
4.6 FTSE4Good Index.....	38
4.7 Global 100 Most Sustainable Corporations in the World.....	40
4.8 Global Real Estate Sustainability Benchmark.....	43
4.9 World's Most Ethical Companies.....	45
5 Lopuksi	49
Aineistolähteet	53

1 Johdanto

Viime vuosien aikana yritykset ovat osoittaneet kasvavaa kiinnostusta vastuullisuusraportointia kohtaan. Yli 90 prosenttia maailman suurimmista 250 yrityksestä julkaisee vastuullisuusraportin vuosittain¹. Asiakkaiden ja muiden keskeisten sidosryhmien odotukset yritysten vastuullisuudesta ovat kasvaneet. Asiakkaat toivovat esimerkiksi, että yrityksellä on pieni hiilijalanjälki, sen hankinnoissa huomioidaan vastuullisuus ja että sen tuotantoketjussa hyödynnetään uusiutuvia energialähteitä.² Myös vastuullinen ja kestävä sijoittaminen on nousussa.³ Raportointistandardit, -ohjeet ja -mittaristot ovat samanaikaisesti lisääntyneet sidosryhmien vastuullisuusodotusten ja yritysten lisääntyneen raportoinnin kanssa. Globaalisti on olemassa jo kaiken kaikkiaan yli 222 erilaista raportointi-instrumenttia⁴.

Tämän selvityksen tavoitteena on kartoittaa, millä eri tavoin yritysten vastuullisuutta voidaan mitata ja millaisia mittaristoja on jo olemassa. Mitä tulisi mitata, kun mitataan yritysten yhteiskuntavastuuta ja millaisia mittaristoja on kehitetty sitä varten? Miten eri yhteiskuntavastuun mittaristot eroavat toisistaan ja tuovatko ne yritykselle lisäarvoa? Selvityksessä keskitytään erityisesti tarkastelemaan kansainvälisiä yritysten välisiä listauksia, luokituksia ja indeksejä. Nämä tarjoavat rajattuja mittaristoja yritysten vastuullisuuden arviointiin. Listaukset voivat olla ensisijaisesti suunnattu niin yrityksille, sijoittajille kuin kuluttajillekin. Niitä voidaan myös hyödyntää esimerkiksi yritysten yhteiskuntavastuuraporteissa. Erilaisista mittaristoista on tehty jonkin verran vertailevia tutkimuksia aiemminkin. Tutkimukset yleensä kattavat kahden eri mittariston vertailun tai vain yhden mittariston analysoinnin, mutta myös monen eri mittariston välisiä vertailuja on tehty.⁵ Tutkimuksissa kritisoidaan usein listauksia ja arvosteluja siitä, etteivät ne ole tarpeeksi läpinäkyviä⁶ ja riippumattomia⁷, eivätkä ne huomioi yrityksen kannalta olennaisimpia asioita⁸.

-
- 1 KPMG (2015), Currents of change. The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2015: <http://bit.ly/2bYZC0M>
  - 2 Ernst & Young (2011), Climate change and sustainability: How sustainability has expanded the CFO's role: <http://bit.ly/2dd4AeI>
  - 3 KPMG (2015), European Responsible Investing Fund Survey 2015: <http://bit.ly/2c2B0mL>
  - 4 GISR, Corporate Sustainability (ESG) Ratings, Rankings & Indexes: <http://bit.ly/1NCcoww>. Viitattu 20.8.2016.
  - 5 Esimerkiksi Windolph, S.E. (2011), Assessing Corporate Sustainability Through Ratings: Challenges and Their Causes. *Journal of Environmental Sustainability*, Volume 1.; Herriot, S.R. (2016), Metrics for Sustainable Business: Measures and Standards for the Assessment of Organizations. Google e-book.; Daizy & Das (2014), Sustainability reporting framework: Comparative analysis of Global Reporting Initiatives and Dow Jones Sustainability Index. *International Journal of Science, Environment and Technology*, Vol. 3, No 1, 2014, 55-66.
  - 6 Esimerkiksi Dillenburger S., Greene T. & Erikson H. (2003), Approaching Socially Responsible Investment with a Comprehensive Ratings Scheme: Total Social Impact. *Journal of Business Ethics* 43:3, 167-177; Fowler S.-J. & Hope C. (2007), A Critical Review of Sustainability Business Indices and their Impact. *Journal of Business Ethics* 76:3, 243-252.
  - 7 Esimerkiksi Beloe S., Sherer J. & Knoepfel I. (2004), Values for Money: Reviewing the Quality of SRI Research. London/Stockholm: Sustainability/Mistra; Epstein; Graafland J.-J., Eijffinger S. & Smid H. (2004), Benchmarking of Corporate Social Responsibility: Methodological Problems and Robustness. *Journal of Business Ethics* 53:1/2, 137-152.
  - 8 Esimerkiksi Chatterji A.-K., Levine D.-I. & Toffel M.-W. (2009), How Well Do Social Ratings Actually Measure Corporate Social Responsibility? *Journal of Economics & Management Strategy* 18:11, 125-69.; Schäfer H., Beer J., Zenker J. & Fernandes P. (2006), Who is who in Corporate Social Responsibility Rating? A survey of internationally established rating systems that measure Corporate Responsibility. Gutersloh/Stuttgart: Bertelsmann Foundation/University Stuttgart.

Yritykset pystyvät raportoinnin avulla hallitsemaan ja kehittämään paremmin toimintaansa: raportointi edistää esimerkiksi sosiaalisten ja ympäristöriskien hallintaa ja siten säästää yrityksen kustannuksia. Raportointi myös vahvistaa yritysten ulkoista viestintää ja vuoropuhelua keskeisten sidosryhmien kanssa avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämisen kautta.⁹ Yhteiskuntavastuuraportoinnin avulla yritys voi luoda vastuullisen yrityksen maineen ja se voi sitä kautta myös houkutellessa asiakkaiden lisäksi työntekijöitä ja sijoittajia. Säännöllisen mittaamisen avulla yritykset voivat muuttaa toimiaan vastuullisiksi, vertaisoppia toisiltaan ja ajallisesti verrata kehitystään. Organisaation yhteiskuntavastuullisuuden mittaaminen voidaan nähdä askeleena yhteiskuntavastuullisuuden parempaan hallintaan ja sen edistämiseen.¹⁰

Raportointiin liittyvä sääntely on lisääntynyt kansainvälisesti – etenkin monikansalliset yritykset veloitetaan pakottavan lainsäädännön avulla raportoimaan vastuullisuustoimistaan. Raportoinnin avulla pyritään ehkäisemään yritysten ja niiden toimintaketjujen talous-, ihmisoikeus- ja ympäristöriskikomuksia. Esimerkiksi EU velvoittaa kaikkia yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä, joilla on yli 500 työntekijää ja joiden liikevaihto on yli 40 miljoonaa euroa tai tase yli 20 miljoonaa euroa, raportoimaan taloudellisten tietojen lisäksi julkisesti myös sosiaalisista ja ympäristöllisistä tiedoistaan¹¹. Myös veronkiertoa on pyritty suitsimaan lisäämällä yritysten raportointivelvoitteita.¹² Yritykset itse ovat arvioineet, että seuraavien vuosien aikana yrityksen vastuullisuuden lisäämisen taustalla on ennen kaikkea kustannusten vähentäminen, minkä jälkeen tulevat järjestyksessä sidosryhmien odotukset, riskien hallinta, liikevaihdon luominen ja viranomaisten sääntely.¹³

Vaikka olemassa onkin erilaista pakolliseen raportointiin velvoittavaa sääntelyä, säännökset eivät kuitenkaan yleensä tarkemmin erittele vastuullisuusraportin sisältöä tai ne korkeintaan antavat sisällöstä erilaisia suosituksia¹⁴. Tästä poikkeuksena ovat esimerkiksi Ruotsi ja Iso-Britannia, joista edellisessä julkisia yhtiöitä veloitetaan raportoimaan nimenomaan GRI:n ohjeiden mukaisesti¹⁵ ja jälkimmäisessä Connected Reporting -viitekehystä käyttäen¹⁶.

Vastuullisuusasioiden huomioimisella on todettu olevan vaikutusta yritysten taloudelliseen menestykseen¹⁷. Tutkimustulosten mukaan sijoitukset yrityksen kannalta olennaisiin vastuullisuusasioihin voivat lisätä osakkeiden arvoa, kun taas epäolennaisiin vastuullisuusasioihin sijoittamisella ei ole juurikaan vaikutusta arvon

9 Niskala, M., Pajunen, T. & Tarna-Mani, K. (2013), Yritysvastuu – Raportointi- ja laskentaperiaatteet. Uudistettu 2. Painos.

10 GRI: Benefits of reporting. <https://www.globalreporting.org/information/sustainability-reporting/Pages/reporting-benefits.aspx> 15.6.2016.

11 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/95/EU, neuvoston direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta tietyiltä suurilta yrityksiltä ja konserneilta edellytettävien muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistamisen osalta. <http://bit.ly/2bSu1ig>

12 Euroopan komissio, Anti Tax Avoidance Package: <http://bit.ly/2bStxcc>. Viitattu 28.8.2016.

13 Ernst & Young, Six growing trends in corporate sustainability. An Ernst & Young survey in cooperation with GreenBiz Group. <http://bit.ly/2bOpAST>

14 UNEP, GRI, KPMG & the Centre for Corporate Governance in Africa (2013), Carrots and Sticks, Sustainability reporting policies worldwide – today's best practice, tomorrows' trends.

15 GRI, Sweden and Denmark lead the way in Sustainability Reporting. 6.10.2010. <http://bit.ly/2c7exrq>

16 The Prince's Charities. Connected Reporting. A practical guide with worked examples: <http://bit.ly/2ci8TI9>

17 Lo, S-H. & Sheu, H-J. (2007), Is corporate sustainability a value-increasing strategy for business? Corporate Governance, 15:2, 345-358.

muodostumisessa.¹⁸ Lisäksi on tutkittu, että osakkeenomistajien nostaessa esiin yrityksen kannalta olennaisia vastuullisuusasioita ja johdon tehdessä tarvittavia muutoksia politiikoissa ja käytännöissä näiden asioiden huomioimiseksi, yrityksen tulos pääomamarkkinoilla nousi. Kun taas johto huomioi ja toimeenpani muutoksia, jotka osakkeenomistajat olivat nostaneet esiin ja jotka liittyivät organisaation kannalta epäolennaisiin yhteiskuntavastuuasioihin, johdon toimenpiteillä oli negatiivinen vaikutus yrityksen markkinatulokseen. Tätä selitettiin esimerkiksi sillä, ettei johto osannut erottaa olennaisia ja epäolennaisia asioita toisistaan ja että johdon huomion kiinnittyminen epäolennaisiin asioihin vei huomion pois olennaisista asioista.¹⁹

Selvityksessä käydään seuraavaksi läpi yhteiskuntavastuuraportointiin liittyviä keskeisiä käsitteitä. Tämän jälkeen edetään laajasta yhteiskuntavastuun kehyksestä kohti selvityksen ydintä. Yhteiskuntavastuuraportoinnin laajemman kontekstin ja viitekehyksen muodostavat erilaiset kansainväliset sopimukset, periaatteet, ohjeet ja standardit. Niiden tarkoituksena on osoittaa, mitä asioita vastuullisten yritysten tulisi huomioida toiminnassaan. Kansainvälisten suositusten lyhyen katsauksen jälkeen siirrytään tarkastelemaan yhteiskuntavastuuraportointiin liittyviä kansainvälisiä suosituksia, jotka määrittelevät tarkemmin vastuullisuusraportin huomion kohteet ja miten niitä tulisi mitata. Seuraavaksi kuvataan lyhyesti aineisto ja menetelmät, minkä jälkeen siirrytään itse tulosten läpikäymiseen. Selvityksessä analyysin kohteena ovat seuraavat yhteiskuntavastuun mittarit: 100 Best Corporate Citizens List, Carbon Disclosure Project, Corporate Human Rights Benchmark, CSRhub, Dow Jones Sustainability Indices, FTSE4Good Index, Global 100 Most Sustainable Corporations in the World, Global Real Estate Sustainability Benchmark ja World's Most Ethical Companies. Alun perin vertailtavia mittaristoja oli kymmenen, mutta yksi jouduttiin poistamaan vertailusta viime hetkellä sen ilmoitettua muutuneista mittausperusteista. Kulutustuotteiden ja niitä valmistavien yritysten terveydellistä, ympäristöllistä ja yhteiskunnallista suorituskykyä aiemmin mitannut GoodGuide keskittyy käyttäjien toivomuksesta mittaamaan jatkossa vain tuotteiden terveysvaikutuksia. Selvityksen lopussa eri listausten arviointitulokset vedetään yhteen.

---

18 Khan, M., Serafeim, G. & Yoon, A. (2015), Corporate Sustainability: First Evidence on Materiality. Harvard Business School Working Paper, No. 15-073.

19 Serafeim, G. (2015), The Fastest-Growing Cause for Shareholders in Sustainability. Harvard Business Review. Article, 12.7.2016: <http://bit.ly/29vawgs>

2 Yhteiskuntavastuuraportointi

2.1 Keskeiset käsitteet

Yhteiskuntavastuullisuuden lähtökohtana on näkemys siitä, että organisaatio on vastuussa toimintansa aiheuttamista suorista ja epäsuorista vaikutuksista yhteiskuntaan, olivatpa ne myönteisiä tai kielteisiä; taloudellisia, sosiaalisia tai ympäristöllisiä. Yhteiskuntavastuu (tai yritysvastuu; *corporate social responsibility*) viittaa organisaation toiminnan yhteiskunnallisten vaikutusten tunnistamiseen, haitallisten vaikutusten hallitsemiseen ja vähentämiseen sekä positiivisten vaikutusten edistämiseen. Kapeimmin ymmärrettynä yrityksen voidaan nähdä toimivan vastuullisesti sen täyttäessä kansallisen lainsäädännön minimivaatimukset vastuullisuuden osalta²⁰. Yhteiskuntavastuu mielletään kuitenkin useammin alkavan vasta siitä, mihin lainsäädäntö päättyy. Siten yritykset määrittelevät itse kuinka yhteiskuntavastuullisesti ne haluavat toimia.²¹ Kolmas näkökulma yhdistää edelliset: lainsäädäntö voi velvoittaa yrityksiä erikseen huomioimaan yhteiskuntavastuun näkökulmia, mutta yritysten odotetaan usein myös itse laajentavan yhteiskuntavastuullisia toimiaan esimerkiksi kattamaan yhteiskuntavastuuseen liittyvät kansainväliset sopimukset, periaatteet, standardit ja ohjeistot.

Yhteiskuntavastuun käsitetään usein jakautuvan kolmiulotteisesti taloudelliseen, sosiaaliseen ja ympäristölliseen vastuullisuuteen. Taloudelliseen ulottuvuuteen lukeutuvat organisaation kannattavuus, kilpailukyky, tehokkuus, omistajien tuotto-odotuksiin vastaaminen, lahjonta ja korruptio ja yhteiskunnan taloudellisen hyvinvoinnin tuottaminen joko rahavirtavaikutusten tai välillisten vaikutusten kautta. Ympäristöllinen ulottuvuus sisältää veden, ilman ja maaperän suojelun, ilmastonmuutoksen torjunnan, luonnon monimuotoisuuden turvaamisen, tehokkaan ja säästävän luonnonvarojen käytön sekä vastuun tuotteen elinkaaresta ja toiminnan arvo-kehittämisestä. Sosiaalinen ulottuvuus taas kattaa henkilöstön hyvinvoinnin ja osaamisen, tuotevastuun ja kuluttajansuojan, ihmisoikeudet sekä hyvät toimintatavat yritysverkossa ja lähiyhteisö- ja yhteiskuntasuhteissa. Etenkin investointialalla yhteiskuntavastuuseen viitataan usein myös termin ESG eli ympäristö, sosiaalinen vastuu ja hallintotapa (*environment, social and governance*) avulla.^{22, 23}

Organisaatiot ovat pidemmällä aikavälillä korostaneet taloudellista vastuuta selkeästi yli muiden; etenkin kilpailukyvyn ja kilpailuedun ylläpitäminen on nähty yrityksen ydintehtäväksi kautta aikojen. Ympäristöllisen kestävyuden huomiointi ja

20 Lähdesmäki M. (2005). Yrityksen yhteiskuntavastuun käsite pienyrityksissä – kilpailuvaikeus vai kilpailun este? Helsingin yliopisto. Ruralia-instituutti.

21 Davis, K. (1973), The Case for and Against Business Assumption of Social Responsibilities. *Academy of Management Journal*, 16:2, 312-322.

22 Niskala, M., Pajunen, T. & Tarna-Mani, K. (2009). Yhteiskuntavastuun raportointi. Raportointi- ja laskentaperiaatteet. Keuruu, Otavan Kirjapaino.

23 PRI: What is responsible investment? <https://www.unpri.org/about/what-is-responsible-investment> Viitattu 19.6.2016.

siitä raportointi lisääntyi länsimaissa suurten yritysten keskuudessa 1980-luvulla, osittain ympäristöliikkeiden ja -järjestöjen painostuksen vuoksi. Sosiaalisesta vastuusta raportointia alkoi esiintyä 1990-luvun puolivälin jälkeen.²⁴

Yhteiskuntavastuuraportti on raportti, jonka yritys tai organisaatio julkaisee taloudellisista, ympäristöllisistä ja sosiaalisista vaikutuksistaan, jotka sen jokapäiväinen toiminta on aiheuttanut tietyn raportointiajanjakson aikana. Se myös edustaa organisaation arvoja ja hallintamallia sekä esittää organisaation strategian ja vastuullisuussitoumuksen välillä olevan linkin. Vastuullisuusraportointi voi auttaa organisaatioita mittaamaan, ymmärtämään ja viestimään niiden taloudellisesta, ympäristöllisestä ja hallinnallisesta suoriutumisestaan, asettamaan tavoitteita ja hallitsemaan muutosta tehokkaammin. Vastuullisuusraportoinnista käytetään myös käsitteitä muun kuin taloudellisten tietojen raportointi (*non-financial reporting*) ja kolmoistilinpäätös (*triple bottom line, 3BL*).²⁵ Lisäksi käsitteellä PPP eli ihmiset, planeetta ja tulot (*people, planet and profit*) viitataan samalla tavoin yhteiskunnallisista asioista raportointiin tilinpäätöksen yhteydessä.

Käytännössä yritys esittää raportissaan yhteiskuntavastuuseen liittyvien toimenpiteidensä vaikutuksia sekä mitä vaikutuksille on tehty ja aiotaan tehdä. Huomio on sekä strategisessa että operatiivisessa toiminnassa. Ei-taloudellisia kriteereitä ovat esimerkiksi johtamisen laatu, hyvä hallintotapa, maine, sidosryhmäsuhteet ja ympäristönsuojelu. Raportti voi joko olla osa vuosittaista tilinpäätöskertomusta tai se voidaan julkaista erillisenä raporttinaan. Tiedot voidaan esitellä myös yrityksen verkkosivuilla.²⁶ Raportoinnissa on kansainvälisesti yleistymässä vastuullisuusosion lisääminen vuosittaisiin tilinpäätösraportteihin: lähes kolme viidestä maailman 250 suurimmasta yrityksestä käyttää integroitua lähestymistapaa. Vuonna 2011 määrä oli vain yksi viidestä. Myös kolmannen osapuolen suorittama varmennus on vakiintunut standardikäytännöksi maailman suurimmilla yrityksillä, sillä niistä lähes kaksi kolmesta sijoittaa varmennukseen.²⁷

Mittarilla viitataan niihin sääntöihin, jotka asettavat mittauksen kohteen tietyille ominaisuudelle sitä kuvaavan mittaluvun. Indikaattorilla tarkoitetaan tilastollista lukua, joka kuvaa asioiden tilaa tai kehitystä. Indikaattoreita voidaan käyttää esimerkiksi tavoitteiden asettamisessa ja niiden toteutumisen seurannassa. Niiden avulla voidaan myös vertailla eri toimijoiden tuloksia.²⁸ Luokittelulla viitataan tässä selvityksessä yritysten sijoittamiseen paremmuusjärjestykseen. Indeksi taas tarkoittaa mittaristoa, jossa kerrotaan arvojen muutoksesta ajassa prosentteina. Listauksella tarkoitetaan mittaristoa, jossa vertaillaan eri yrityksiä. Mittaristolla viitataan tässä selvityksessä useamman mittarin tai indikaattorin yhdistävään kokonaisuuteen.

24 INTOSAI Working Group on Environmental Auditing (WGEA) (2013), Sustainability Reporting: Concepts, Frameworks and the Role of Supreme Audit Institutions. <http://bit.ly/2bHzUvY>

25 GRI: About sustainability reporting. <https://www.globalreporting.org/information/sustainability-reporting/Pages/default.aspx> Viitattu 15.6.2016.

26 Rohweder 2004, 13, 211

27 KPMG (2015), Currents of change. The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting.

28 Rosenström, U. & Palosaari, M. (toim.) (2000), Kestävyden mitta. Suomen kestävän kehityksen indikaattorit 2000. Ympäristöministeriö. Helsinki, Edita.

2.2 Mitä tulisi mitata? Yhteiskuntavastuuraportoinnin konteksti

Yhteiskuntavastuun suositukset ja standardit voidaan jakaa kolmeen osaan: normatiivisiin viitekehyksiin, hallintajärjestelmiin ja raportointiviitekehyksiin²⁹. Normatiiviset viitekehykset kuvaavat millaisia asioita yritysten tulisi ottaa huomioon omassa toiminnassaan, mutteivät anna tarkkoja ohjeita siitä, miten vastuullista yritystoimintaa toteutetaan käytännössä. Tällaisia viitekehyksiä ovat esimerkiksi YK:n Global Compact, OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet ja ILO:n kolmikantainen periaatejulistus monikansallisista yrityksistä ja sosiaalipolitiikasta. Hallintajärjestelmien ohjeet esittelevät kuinka sosiaalisen, ympäristöllisen ja taloudellisen vastuullisuuden johtaminen ja hallinta voidaan tehokkaasti integroida yrityksen toimintaan. Hallintajärjestelmiä edustavat esimerkiksi ISO 26000, AA 1000, ISO 14000 ja SA88000. Raportointiviitekehykset tarjoavat ohjeistusta vastuullisuuden mittaamisesta, viestintää ja varmennusta varten. Niihin lukeutuvat muun muassa GRI G4 -viitekehys, SASB, <IR> -viitekehys ja GISR. Raportointiviitekehykset käydään erikseen läpi vasta seuraavassa luvussa. Vaikka ne ovatkin viimeistä lukuun ottamatta suosituksia nimenomaan yritysten yhteiskuntavastuuraportteja varten, kuvaavat ne kaikki silti sitä, miten yritysten vastuullista suoriutumista tulisi mitata. Siten ne toimivat yhtä lailla relevantteina teoreettisempina lähtökohtina itse analyysille.

YK:n Global Compact on edellä mainituista normatiivisistä kehyksistä ainoa, johon yritykset voivat suoraan sitoutua. Muissa aloitteissa maiden hallitukset antavat sitoumuksen periaatteiden noudattamisesta yrityksissä. Vuonna 2000 julkaistun Global Compact -aloitteen on elokuussa 2016 allekirjoittanut vajaa 9 000 yritystä 166 eri maasta. Allekirjoittaneet yritykset sitoutuvat toiminnassaan ja strategioissaan noudattamaan kymmentä periaatetta, jotka koskevat ihmisoikeuksia, työntekijöiden oikeuksia, ympäristön suojelua ja korruption torjumista. Global Compactin perustana toimivat seuraavat yleismaailmalliset periaatteet: YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, ILO:n työelämän perusperiaatteita ja -oikeuksia koskeva julistus, YK:n Rion ympäristöä ja kehitystä koskeva julistus ja YK:n korruption vastainen yleissopimus. Aloitteen allekirjoittaneilla yrityksillä on myös velvollisuus raportoida YK:lle vuosittain vastuullisuusperiaatteiden noudattamisesta. Mikäli yritys laiminlyö raportointivelvoitteensa se voidaan pahimmillaan erottaa aloitteesta. Mitään muita seuraamuksia aloitteen laiminlyömisellä ei ole.³⁰

OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille ovat 46 maan hallituksen monikansallisille yrityksille esittämiä suosituksia yhteiskuntavastuun noudattamisesta. Koska valtiot ovat sitoutuneet noudattamaan ohjeita, ne käytännössä velvoittavat myös valtioissa toimivia yrityksiä, vaikka ovatkin nimellisesti vapaaehtoisia. Myös

29 Niskala, M., Pajunen, T. & Tarna-Mani, K. (2013), Yritysvastuu – Raportointi- ja laskentaperiaatteet. Uudistettu 2. Painos.

30 YK Global Compact: <https://www.unglobalcompact.org/>. Viitattu 20.8.2016.

Suomi on hyväksynyt toimintaohjeet. Vuonna 1976 julkaistujen ja 2011 viimeksi päivitettyjen ohjeiden tavoitteena on varmistaa yritysten toiminnan yhdenmukaisuus valtioiden harjoittaman politiikan kanssa ja edistää kestävästä kehitystä. Ohjeet koskevat työtä ja työelämän suhteita, ihmisoikeuksia, yritystoimintaa koskevien tietojen ilmoittamista, ympäristöä, lahjonnan ja kiristyksen torjuntaa, kuluttajansuojaa, kilpailua, verotusta sekä tiedettä ja teknologiaa. Vuoden 2011 päivityksessä sisällytettiin YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet toimintaohjeisiin. Myös muun muassa ILO:n julistukset toimivat toimintaohjeiden perustana. Vaikka ohjeiden noudattaminen onkin yrityksille periaatteessa vapaaehtoista, voi mikä tahansa taho tehdä ohjeisiin sitoutuneelle maalle valituksen epäillessään yrityksen rikkoneen ohjeita. Tällöin kansalliset yhteiselimet ottavat valituksen käsittelyyn, tarjoavat sovittelua osapuolille ja ottavat tarvittaessa kantaa siihen, onko yritys noudattanut ohjeita. Kannanotto on suositus, ei sitova velvoite yrityksille.³¹ Viranomaisen julkinen kannanotto yrityksen toiminnasta voi kuitenkin olla negatiivinen asia yrityksen maineen kannalta. Suomessa kansallista yhteiselintä edustaa työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan kanssa.³²

YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet julkaistiin vuonna 2011. Suomi on sitoutunut noudattamaan niitä. Ne pyrkivät varmistamaan, että ihmisoikeudet ja perusvapaudet toteutuvat yritysten kaikessa toiminnassa maantieteellisestä sijainnista, toimialasta, koosta tai muista asioista riippumatta. Periaatteet rakentuvat kolmelle pilarille: valtioiden velvollisuudelle suojella ihmisiä yritysten ja muiden tekemiltä ihmisoikeusloukkauksilta (suojele), yritysten vastuuseen kunnioittaa ihmisoikeuksia (kunnioita) ja korjaavien toimenpiteiden saatavuudelle (korjaa). Jälkimmäinen tarkoittaa käytännössä, että valtioiden on puututtava mahdollisiin ihmisoikeusrikkomuksiin, varmistettava, että ihmisoikeuksien rikkojat joutuvat vastuuseen ja että uhrin saavat tehokasta oikeudellista ja muuta tukea.³³ Suomi julkaisi vuonna 2014 YK:n periaatteita koskevan kansallisen toimeenpano-ohjelman, jossa periaatteista on tunnistettu Suomen kannalta olennaisimmat kansalliset prioriteetit. Toimeenpano-ohjelmassa kuvataan prioriteettien aiempia ja etenkin tulevia käytännön edistämistoimia ja sitoudutaan niiden toteuttamiseen.³⁴

ILO:n kolmikantainen periaatejulistus, joka koskee monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1977 ja niiden viimeisin päivitys ajoittuu vuodelle 2006. ILO:n jäsenenä Suomi on sitoutunut noudattamaan periaatejulistusta. Periaatteet on suunnattu monikansallisille yrityksille hallituksille sekä työntantaja- ja työntekijäjärjestöille. Niissä painottuvat ILO:n työelämän perusperiaatteiden ja oikeuksien noudattaminen, työllisyyden edistäminen, yhdenvertainen

31 OECD Responsible Business Conduct, OECD Guidelines for Multinational Enterprises: <http://mneguidelines.oecd.org/>. Viitattu 20.8.2016.

32 TEM, OECD:n monikansallisten yritysten toimintaohjeiden yksittäistapausten käsittely: <http://tem.fi/oecd-n-monikansallisten-yritysten-toimintaohjeiden-yksittaitapausten-kasittely> Viitattu 20.8.2016.

33 TEM, Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet: Yhdistyneiden kansakuntien "suojele - kunnioita - korjaa" -kehityksen täytäntöönpano. TEM raportteja 36/2013. <http://bit.ly/2bBqm5b>.

34 TEM, YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden kansallinen toimeenpanosuunnitelma. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Kilpailukyky 44/2014: <http://bit.ly/2c1THrZ>.

kohtelu, työsuhdeturvan takaaminen, asianmukaisen koulutuksen tarjoaminen työntekijöille, hyvien työ- ja elinolosuhteiden ylläpito, työntekijäjärjestöjen huomioonottaminen työehtosopimuksia laadittaessa ja työriitojen ratkaiseminen. Julistuksen perustana toimivat kansainväliset työelämää koskevat yleissopimukset ja suositukset, kuten ILO:n julistus työelämän peruseriaateista ja -oikeuksista.³⁵

Hallintajärjestelmien ohjeissa painottuu periaatteiden ja suositusten käytännön toteuttaminen yritysten toiminnassa ja tuotantoketjuissa. Kansainvälisen standardoimisjärjestö ISO:n ISO 26000 -yhteiskuntavastuuopas käsittelee yrityksen näkökulmasta hallintotapoja, ihmisoikeuksia, työelämän käytäntöjä, ympäristöä, oikeudenmukaisuutta, kuluttaja-asioita ja yhteisön toimintaan osallistumista. Oppaassa esitellään yhteiskuntavastuun periaatteet, jotka yrityksen tulisi ottaa huomioon toiminnassaan. Lisäksi siinä käsitellään yhteiskuntavastuun peruskäytäntöjä, joita yritysten tulisi noudattaa ja kerrotaan kuinka yritys voi liittää yhteiskuntavastuun osaksi toimintaperiaatteitaan, organisaatiokulttuuria, strategioita ja toimintaa. Opas on vahvistettu Suomessa kansalliseksi yhteiskuntavastuun standardiksi (SFS-ISO 26000). Sitä voidaan soveltaa kaikenlaisissa organisaatioissa maantieteellisestä sijainnista, toimialasta tai yrityksen koosta riippumatta. Oppaan lisäosana on julkaistu ohje standardin käyttämisestä koskevan omaehtoisen vakuutuksen laatimisesta (NPR 9026:fi). Vakuutus viestittää yrityksen noudattavan toiminnassaan ISO 26000:n periaatteita ja ohjeita. Standardia ei kuitenkaan ole tarkoitettu eikä se sovellu käytettäväksi sertifiointissa.³⁶

AccountAbility -organisaation kehittämä AA1000 -standardisarja ei määritä yhteiskuntavastuun tasoa, vaan ainoastaan ohjeistaa yhteiskuntavastuun ja liiketoiminnan yhdistämiseen käytännössä. Standardien mukaan vastuullisen yrityksen tulee laatia strategia, jossa huomioidaan sidosryhmille olennaiset kysymykset, määritellään vastuunalaisuuden tavoitteet ja raportoidaan niistä. AA 1000 APS -standardi keskittyy olennaisuusanalyysin läpikäymiseen eli miten yritys voi tunnistaa, priorisoida ja vastata yhteiskuntavastuun haasteisiin. AA 1000 AS -standardissa esitellään yrityksen vastuunalaisuuden varmentamista ulkopuolisen toimijan avulla. AA 1000 SES sen sijaan kattaa sidosryhmävuoropuhelun ja -yhteistyön kehittämiseen liittyviä ohjeita. Standardisarja on yhteensopiva muiden yhteiskuntavastuun aloitteiden kanssa, kuten YK:n Global Compactin ja ISO 26000 -oppaan. Mitään näistä standardeista ei ole luotu sertifiointia varten.³⁷

ISO 14000 -standardisarja ohjeistaa yrityksiä ympäristöasioiden hallinnassa. Vuonna 1996 kehitettyyn ja viimeksi vuonna 2015 päivitettyyn sarjaan kuuluvat standardit ja oppaat käsittelevät muun muassa ympäristöjärjestelmiä, ympäristöauditointeja ja -tarkastuksia, ympäristönsuojelun tason arviointia, elinkaariarviointia ja kasvihuonekaasupäästöjen hallintaa. Sarjan standardit on suunnattu kaikkien toimialojen yrityksille ja ne standardit täydentävät toisiaan. Standardisarjasta ISO

35 ILO (2006), Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy. Nejläs painos. <http://bit.ly/2c6tDft>.

36 ISO 26000 yhteiskuntavastuu, SFS-ISO 26000 yhteiskuntavastuuopas. <http://bit.ly/2bF4NnH>.

37 AccountAbility: The AA1000 Standards: <http://bit.ly/1sxil4z>.

14001 on ainoa standardi, jonka voi sertifioida. Sitä voi myös käyttää ilman sertifiointia. ISO 14001 määrittelee ympäristöjärjestelmän vaatimukset, joiden toimeenpanemiseen yrityksessä ISO 140001 -standardi tarjoaa ohjeistusta. ISO 14001 on yhteensopiva esimerkiksi SA88000 -standardin kanssa.³⁸

SA88000 on Social Accountability International -järjestön kehittämä työolojen hallintaa käsittelevä standardi, jonka voi myös halutessaan sertifioida. Vuonna 1997 julkaistussa standardissa käsitellään lapsityövoimaa, pakkotyövoimaa, turvallista ja terveellistä työympäristöä, järjestäytymisvapautta, syrjintää, kurittamista, työaikoja ja kunnan palkkaa. Monet yritykset hyödyntävät standardia osoituksena toimitusketjunsä tehtaiden vastuullisuudesta. Standardi perustuu kansainvälisiin normeihin ja julistuksiin, kuten ILO:n työelämää sääteleviin sopimuksiin, YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen. Standardi on yhteensopiva esimerkiksi BSCI-standardin kanssa.³⁹

2.3 Miten tulisi mitata? Yhteiskuntavastuuraportoinnin suositukset

Yhteiskuntavastuuraportoinnin suositukset, ohjeet ja viitekehykset antavat ohjeistusta siitä, mitä pitäisi raportoida ja miten. Ne pyrkivät luomaan yhdenmukaisen ja vertailukelpoisen raportointipohjan, jonka avulla yritykset voivat vertailla omaa ajallista suoriutumistaan sekä toimialakohtaista, maantieteellistä ja yritysakohtaista suoriutumistaan muihin samaa viitekehystä raporttiensa pohjana käyttäviin yrityksiin. Suositukset on etenkin suunnattu parantamaan ja yhtenäistämään yritysten vuosittaisia yhteiskuntavastuuraportteja. Yritykset voivat muodostaa raportointisuositusten, -ohjeiden ja -viitekehysten pohjalta oman yrityksensä toiminnan kannalta olennaisimman yhdistelmän eri indikaattoreita, ja siten oman mittaristonsa. Raportointisuositukset toimivat myös hyvänä lähtökohtana erilaisille yritysten vastuullista suorituskykyä mittaaville vertailuille, listauksille, luokitteluille ja indekseille. Seuraavaksi tarkastellaan neljää eri raportointiviitekehystä, jotka ovat: <IR> Framework, GRI G4, SASB ja GISR.

<IR> -viitekehys

<IR> -viitekehys on International Integrated Reporting Councilin (IIRC) julkaisema kansainvälinen raportointiviitekehys integroitua raportointia varten. Integroitu raportti pyrkii kuvaamaan kuinka yrityksen strategia, hallintotapa, tulokset ja tulevaisuudennäkymät luovat arvoa lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. IIRC on globaali yhteenliittymä, johon kuuluu erilaisia yhteiskuntavastuuraportoinnin asiantuntijoita, sijoittajia, yrityksiä, kansalaisjärjestöjä ja tutkijoita. Se muodostettiin vuonna 2010, jolloin Accounting for Sustainability päätti yhdessä Global Reporting

38 ISO, Environmental management. The ISO 14000 family of International Standards. <http://bit.ly/1RWGr5A>.

39 SAI (2014), Social Accountability 8000. International Standard: <http://bit.ly/1XV46Ws>.

Initiativen (GRI) ja International Federation of Accountants (IFAC) kanssa alkaa viemään systemaattisemmin integroitua raportointia eteenpäin.⁴⁰

Integroidun raportoinnin viitekehys on kirjoitettu pääasiassa yksityisen sektorin näkökulmasta käsin, mutta julkinen sektori ja kansalaisjärjestöt voivat myös soveltaa sitä. Viitekehys jakautuu raportointia ohjaaviin periaatteisiin ja raportin sisältöön. Ohjaavia periaatteita on seitsemän. Ensinnäkin raportin tulisi kuvata yrityksen strategiaa: kuinka siinä huomioidaan organisaation kyky luoda arvoa lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä sekä sen vaikutus erilaisten pääomien käyttöön. Raportin tulisi valottaa miten eri arvon luontiin vaikuttavat tiedot ja tekijät ovat yhteydessä ja riippuvaisia toisistaan. Siinä tulisi myös käsitellä organisaation ja avainsidosryhmien suhteen luonnetta ja laatua sekä miten organisaatio ymmärtää, huomioi ja vastaa sidosryhmien tarpeisiin ja intresseihin. Keskeistä on julkaista vain tietoa, joka vaikuttaa olennaisesti organisaation kykyyn luoda arvoa lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Lisäksi raportin tulisi olla tiivis. Sen tulisi sisältää kaikki olennaiset positiiviset ja negatiiviset asiat tasapainoisesti ilman suuria virheitä. Lopuksi integroidun raportin tiedot tulisi esittää perustuen (a) ajalliseen jatkuvuuteen ja (b) tavalla, joka mahdollistaa vertailun muihin organisaatioihin.⁴⁰

Integroidun raportin sisällön tulisi sisältää seuraavat ominaisuudet:

1. Yleiskuva organisaatiosta ja sen ulkoisesta ympäristöstä: Mitä organisaatio tekee ja millaisten olosuhteiden alaisena se toimii?
2. Hallinta: Miten organisaation hallintarakenne tukee sen kykyä luoda arvoa lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä?
3. Liiketoimintamalli: Mikä on organisaation liiketoimintamalli?
4. Riskit ja mahdollisuudet: Mitkä ovat ne riskit ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat organisaation kykyyn luoda arvoa lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, ja miten organisaatio käsittelee niitä?
5. Strategia ja resurssien kohdentaminen: Minne organisaatio haluaa mennä ja kuinka se aikoo päästä sinne?
6. Suoriutuminen: Kuinka laajasti organisaatio on saavuttanut sen strategiset tavoitteet ajanjaksolle ja mitkä ovat sen tulokset pääomien vaikutusten muodossa?
7. Tulevaisuuden näkymät: Mitä haasteita ja epävarmuuksia organisaatio todennäköisesti kohtaa noudattaessaan strategiaansa ja mitkä ovat potentiaaliset seuraukset sen liiketoimintamallille ja tulevaisuudessa suoriutumiselle?
8. Laatumisperusta: Kuinka organisaatio päättää mitkä asiat se sisällyttää sen integroituun raporttiin ja kuinka sellaiset asiat on määrällistetty tai arvioitu?⁴⁰

Integroidussa raportissa puhutaan erilaisista pääomista, joihin yritys vaikuttaa toiminnallaan ja jotka myös vaikuttavat yrityksen toimintaan. Nämä pääomat tulisi

---

40 IIRC (2013), The International <IR> Reporting Framework. <IR> <http://bit.ly/1Go1L0r>

huomioida läpi raportin. Ne on jaettu viitekehyksessä kuuteen kategoriaan: taloudelliseen, valmistettuun, älylliseen, inhimilliseen, sosiaaliseen ja luonnon pääomaan. Kaikki pääoman muodot eivät ole samassa määrin tärkeitä jokaiselle yritykselle, mikä tulee huomioida raportissa.⁴⁰ <IR> Framework ei anna erityisiä yhteiskuntavastuun indikaattoreita, joita yritykset voivat omassa raportissaan soveltaa. Sen sijaan sen päätavoitteena on nimenomaan eri pääomamuotojen avulla korostaa raportin monimuotoisuuden tärkeyttä.

Taulukko 1. <IR> -viitekehysten pääomien muodot

<p>Taloudellinen pääoma</p> <p>Yrityksen rahoitus, joka on saatavilla yrityksen tavaroiden tai palveluiden tuottamista varten.</p>	<p>Valmistettu pääoma</p> <p>Tuotteiden valmistuksessa tai palvelun tarjonnassa saatavilla olevat fyysiset objektit vasta-kohtana luonnon objekteille. Esimerkiksi rakennukset ja muu infrastruktuuri, kuten tiet ja sillat.</p>	<p>Älyllinen pääoma</p> <p>Organisatoriseen tietoon perustuva aineeton pääoma, kuten älyllinen omaisuus (esimerkiksi patentit, tekijänoikeudet, lisenssit) ja organisatorinen pääoma (esimerkiksi hiljainen tieto, järjestelmät, protokollat)</p>
<p>Inhimillinen pääoma</p> <p>Työntekijöiden pätevyudet, kyvyt, kokemukset ja motivaatio, joiden avulla esimerkiksi ymmärretään, kehitetään ja toimeenpannaan organisaation strategiaa sekä osataan johtaa ja tehdä yhteistyötä.</p>	<p>Sosiaalinen pääoma</p> <p>Yrityksen ja yhteisöjen, sidosryhmien ja muiden verkostojen väliset ja sisäiset suhteet sekä kyky jakaa tietoa hyvinvoinnin edistämiseksi. Esimerkiksi jaetut normit, yhteiset arvot ja avainsidosryhmäsuhteet.</p>	<p>Luonnon pääoma</p> <p>Uusiutumattomat ja uusiutuvat ympäristöresurssit, joita hyödynnetään tuotteissa ja palveluissa. Esimerkiksi ilma, vesi, maa, mineraalit ja ekosysteemien terveys.</p>

GRI G4 -viitekehys

GRI G4 -viitekehys on tällä hetkellä suosituin yritysten käytössä oleva raportointiohjeisto maailman suurimpien 250 yritysten kesken.⁴¹ GRI-ohjeiston tavoitteena on tarjota erilaisille organisaatioille yhdenmukainen käsitteistö ja mittausjärjestelmä niiden taloudellisten, ympäristöllisten ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnin kehittämiseksi. YK:n ympäristöohjelma (UNEP) ja Coalition for Environmentally Responsible Economies (CERES) -järjestö julkaisivat ensimmäisen GRI-ohjeiston vuonna 1999. Viimeisin eli neljäs versio julkaistiin vuonna 2013. Parhaillaan Global Reporting Initiative (GRI) on uudistamassa viitekehystä standardimuotoon (GRI Standards).⁴²

GRI on voittoa tavoittelematon säätiö, jonka rahoitus tulee niin valtioilta, yrityksiltä kuin säätiöiltäkin. Ohjeistot on luotu yhteistyössä sidosryhmien, kuten sijoittajien, elinkeinoelämän järjestöjen, viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen, kanssa. Niitä arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. Muun muassa OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille ja YK:n Global Compact tunnustavat GRI:n päteväksi raportointimalliksi, jonka avulla yritykset voivat osoittaa noudattavansa standardeja ja mitata kehittymistään niiden noudattamisessa.⁴²

⁴¹ KPMG (2015), Currents of change. The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting.

⁴² Global Reporting Initiative: <http://bit.ly/1aVFfc3>. Viitattu 10.8.2016.

GRI G4 sisältää kolme osaa: raportointiohjeiston, sen laskentaohjeet ja toimialakohtaiset liitteet. Raportointiohjeistossa käydään läpi raportointiperiaatteet (*Guiding Principles*), perussisältö (*Standard Disclosure*) ja soveltamisohjeet (*Implementation Manual*). Raportointiperiaatteet jakautuvat raportin sisällön ja laadun periaatteisiin. Sisällön periaatteissa painotetaan sidosryhmien tunnistamista ja osallistamista, raportin kattavuutta huomioiden kaikki näkökulmat ja niiden rajoitukset sekä organisaation sidosryhmien kannalta vain olennaisimpien vastuullisuusasioiden mukaanlukemista raporttiin. Lisäksi raportin tulisi esittää yrityksen suoriutuminen laajemmassa vastuullisuuden viitekehyksessä kattaen paikalliset, alueelliset ja globaalit kehitykset ja trendit. Raportin laadun periaatteiden mukaan raportin tulee kuvata sekä organisaation myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia ja raportit tulee tehdä säännöllisesti. Raportissa olevat tiedot tulee esittää ymmärrettävässä muodossa, niiden on oltava riittävän täsmällisiä ja yksityiskohtaisia sekä luotettavia. Tiedot on voitava todentaa ja niiden on oltava vertailukelpoisia.⁴²

Perussisältö on jaettu yleiseen ja erityiseen osaan. Yleisen osion mukaisesti vastuullisuusraportissa tulisi käydä läpi yrityksen strategia ja analyysi, organisaation taustakuvaus, tunnistetut olennaiset näkökohdat ja laskentarajoitukset, sidosryhmävuorovaikutus, raportin kuvaus, johto ja liiketoiminnan eettisyys. Erityisosassa keskitytään kuvaamaan yhteiskuntavastuun johtamiskäytäntöjä sekä taloudellisen, ympäristöllisen ja sosiaalisen vastuun tunnuslukuja. Tunnuslukujen avulla käydään läpi tarkemmin mitä yhteiskuntavastuun asioita tulisi mitata. Jokaisen indikaattorin kohdalla kerrotaan mihin kaikkiin kansainvälisiin sopimuksiin ja periaatteisiin kukin yksittäinen indikaattori nojaa.⁴²

Taulukko 2. GRI G4:n yhteiskuntavastuun indikaattorit

Taloudellinen vastuullisuus	Ympäristöllinen vastuullisuus
<ul style="list-style-type: none"> • taloudellinen suoriutuminen • markkina-asema • välilliset taloudelliset vaikutukset • hankintakäytännöt 	<ul style="list-style-type: none"> • materiaalit • energia • vesi • biodiversiteetti • päästöt • jätteet • tuotteet ja palvelut • ohjeidenmukaisuus • kuljetus • kokonaisuus • alihankkijoiden ympäristöarviointi • ympäristöön liittyvät korjausmekanismit
Sosiaalinen vastuullisuus	
Henkilöstö ja työolot	Ihmisoikeudet
<ul style="list-style-type: none"> • työllisyys • työntekijöiden ja johdon suhteet • työterveys ja -turvallisuus • koulutus • monimuotoisuus ja tasa-arvoiset mahdollisuudet • sama korvaus naisille ja miehille • alihankkijoiden työkäytäntöjen arviointi • työkäytäntöjen korjausmekanismit 	<ul style="list-style-type: none"> • sijoittaminen • syrjimättömyys • järjestäytymisvapaus • lapsityö • pakkotyö • turvallisuuskäytännöt • alkuperäisväestön oikeudet • alihankkijoiden ihmisoikeusarviointi • ihmisoikeuksiin liittyvät korjausmekanismit
Yhteiskunnalliset vaikutukset	Tuotteiden vastuullisuus
<ul style="list-style-type: none"> • paikalliset yhteisöt • korruptionvastaisuus • julkinen politiikka • kilpailunvastainen käytös • määräystenmukaisuus • alihankkijoiden yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi • yhteiskunnallisten vaikutusten korjausmekanismit 	<ul style="list-style-type: none"> • asiakkaiden terveys ja turvallisuus • tuotteiden ja palveluiden merkinnät • markkinointiviestintä • asiakkaiden yksityisyys • ohjeidenmukaisuus

Soveltamisohjeissa määritellään tunnuslukukohtaisesti tietojen tuottamisen ja laskennan toteuttamisen periaatteet. Laskentaohjeissa avataan kuinka raportointiperiaatteita voidaan soveltaa yritykseen, miten julkaistavaa tietoa tulisi koota ja kuinka ohjeissa olevat erilaiset käsitteet tulisi tulkita. Toimialakohtaiset liitteet on kehitetty yhteistyössä kunkin toimialan asiantuntijoiden kanssa. Liitteet sisältävät toimialan erityiskysymyksiin liittyviä raportointiohjeita ja tunnuslukuja. Ne pyrkivät toimimaan yleisohjeita täydentävinä, ei korvaavina ohjeina. Tällä hetkellä GRI G4 tarjoaa toimialakohtaisia ohjeita 15 toimialalle, joihin lukeutuvat autoteollisuus, elintarviketeollisuus, julkiset virastot, kaivos- ja metalliteollisuus, kansalaisjärjestöt, lentokentät, logistiikka ja kuljetus, media, rahoitusala, rakennus- ja kiinteistöala, sähköyhtiöt, tapahtumien järjestäjät, teleoperaattorit, vaatetus- ja jalkineiteollisuus sekä öljy- ja kaasuteollisuus.⁴²

Sustainability Accounting Standards

Sustainability Accounting Standards on yhdysvaltalaisen voittoa tavoittelemattoman järjestön, Sustainability Accounting Boardin (SASB), julkaisema toimialakohmainen raportointistandardi. SASB perustettiin vuonna 2011 edistämään vastuullisten laskentastandardien luomista. SASB-standardit kehitettiin ennen kaikkea yhdysvaltalaisten ja ulkomaalaisten julkisten yhtiöiden raportointia varten. Standardit integroituvat Yhdysvaltain liittovaltion arvopaperimarkkinoita valvovan elimen, United States Security and Exchange Commissionin (SEC), vaatimaan Form 10-K -arkistointimuotoon. Useat sijoittajat ja yritykset ovat olleet mukana kehittämässä standardeja.⁴³

SASB:n standardit eroavat GRI:stä ensinnäkin siten, että ne perustuvat finanssisääntelyyn. Toisin sanoen, mikäli jollakin vastuullisuusaiheella ei havaita olevan taloudellisia vaikutuksia, sitä ei sisällytetä standardeihin. Standardeissa vastuullisuusaiheet mitataan niiden vaikutuksena yrityksen tuloihin, kasvuun, toiminnallisiin kuluihin, pääomakustannuksiin ja/tai varallisuuteen tai velkojen arvoon. Toiseen standardit eivät kata yleisiä ohjeita, vaan ainoastaan toimialakohtaisia. Toimialaluokitus poikkeaa GRI:n toimialoista, ja se perustuu SASB:n kehittämään Sustainability Industry Classification Systemiin. Standardit sisältävät seuraavat toimialat:

- 1) **Terveydenhoito:** esim. bioteknologia, lääkkeet, lääketieteelliset tarvikkeet
- 2) **Finanssisektori:** esim. kaupalliset pankit, sijoituspankit, kiinteistönvälitys
- 3) **Teknologia ja viestintä:** esim. tietokoneohjelmat ja IT-palvelut, tietoliikenne
- 4) **Uusiutumattomat luonnonvarat:** esim. öljy ja kaasu, metallit ja kaivos-teollisuus
- 5) **Kuljetus:** esim. autot, lentorahti ja logistiikka, merikuljetus, lentokoneet
- 6) **Palvelut:** esim. koulutus, asiantuntijapalvelut, hotellit ja majoitus
- 7) **Luonnonvarojen muokkaaminen:** esim. kemikaalit, teolliset koneet ja tavarat
- 8) **Kulutus I:** esim. maataloustuotteet, kodinhoito- ja henkilökohtaiset tuotteet
- 9) **Kulutus II:** esim. vaatetus, asusteet ja jalkineet, lelut ja urheilutarvikkeet
- 10) **Uusiutuvat luonnonvarat ja vaihtoehtoinen energia:** esim. biopolttoaineet
- 11) **Rakennus:** esim. tekniikan ala ja rakennuspalvelut, kiinteistönvälityspalvelut⁴³

Kunkin toimialan kohdalla on useampia eri alaryhmiä, joista kullakin on oma standardinsa. Standardi kattaa ohjeen ja laskentastandardit. SASB:n standardeihin sisällyttyjen suorituskykymittareiden tulee läpäistä tietyt minimikriteerit, joista tärkein on tietojen olennaisuus sijoittajien kannalta. Lisäksi aineiston tulee mahdollistaa vertaisarviointi toimialojen sisällä ja mitattu aineisto tulee olla varmennettavissa. Raportissa olevan mittarin tulee kuvata riittävästi suoriutumiseen liittyviä relevantteja aiheita ja sen on tarjottava riittävästi hyödyllistä tietoa yritysten ja sijoittajien

⁴³ Sustainability Accounting Standards Board: <http://www.sasb.org/>. Viitattu 10.6.2016.

päätöksenteon tueksi. Mittarin tulisi olla pätevä suurimmalle osalle toimialan yrityksistä ja sen tulisi tarjota selvyttä siitä, tarkoittaako numeerisen arvon lasku tai nousu muutosta yrityksen suoriutumisessa. Lisäksi aineisto pitää olla joko jo valmiiksi kerätty tai kohtuullisessa ajassa kohtuullisin kustannuksin kerättävissä oleva ja mittareiden tulee olla enemmän objektiivisia kuin subjektiivisia, jotta mittauksen neutraalius varmistettaisiin.⁴³

Taulukko 3. SASB:n yhteiskuntavastuun ulottuvuudet

Ympäristö	Sosiaalinen pääoma	Inhimillinen pääoma
<ul style="list-style-type: none"> • ilmastomuutosriskit • ympäristölliset onnettomuudet ja korjaukset • veden käyttö ja hallinta • energian hallinta • päästöjen hallinta ja kuljetus • kasviuonekaasupäästöt ja ilmansaasteet • jätteen ja vaarallisten materiaalien hallinta • biodiversiteetti-vaikutukset 	<ul style="list-style-type: none"> • viestintä ja osallistaminen • yhteisön kehitys • laitteiden vaikutukset • asiakastyytyväisyys • asiakkaiden terveys ja turvallisuus • julkaiseminen sekä tuotteiden ja palveluiden merkinnät • eettinen markkinointi ja mainonta • pääsy palveluihin • asiakasturvallisuus • uudet merkinnät 	<ul style="list-style-type: none"> • monimuotoisuus ja tasa-arvoiset mahdollisuudet • koulutus ja kehitys • rekrytointi ja osaajien pitäminen • palkat ja edut • työsuhteet ja ammattiliittojen käytännöt • työntekijöiden terveys, turvallisuus ja hyvinvointi • lapsi- ja pakkotyö
Liiketoiminta ja innovaatio	Johtaminen ja hallinta	
<ul style="list-style-type: none"> • ydinliiketoiminnan pitkän tähtäimen toteuttamiskelpoisuus • ulkoisvaikutusten laskenta • tutkimus, kehitys ja innovaatiot • tuotteen yhteiskunnalliset vaikutukset • tuotteen elinkaari-vaikutukset • pakkaaminen • tuotteiden hinnoittelu • tuotteiden laatu ja turvallisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • sääntely ja oikeudelliset haasteet • politiikat, standardit ja toimintatavat • liiketoimintaetiikka ja kilpailullinen käyttäytyminen • osakkaiden osallistaminen • hallinnon rakenne ja itsenäisyys • johtajien palkat • lobbaus ja poliittiset avustukset • raakamateriaalien kysyntä • tuotantoketjun standardit ja valinta • tuotantoketjun osallistaminen ja läpinäkyvyys 	

Toimialastandardin yhteydessä kerrotaan standardien taustalla olevista tekijöistä: mitkä ovat ne keskeiset lainsäädäntöön ja sääntelyyn liittyvät tekijät sekä kestäväan kehityksen sidoksissa olevat riskit ja mahdollisuudet juuri tämän toimialan kannalta. Indikaattorit on jaoteltu viiteen eri kategoriaan: ympäristöön, inhimilliseen pääomaan, liiketoimintamalliin ja innovaatioihin sekä johtamiseen ja hallintaan.

Kaikki yhteiskuntavastuun indikaattorit eivät ole mukana kaikissa standardeissa, vaan ainoastaan toimialan kannalta keskeisimmät indikaattorit on luettu mukaan. Kustakin indikaattorista esitetään lyhyt kuvaus ja sen mittaamiseen soveltuvat mittarit.⁴³

Global Initiative for Sustainability Ratingsin 12 periaatetta

Global Initiative for Sustainability Ratings (GISR) on luonut 12 ohjaavaa periaatetta yritysten välisten vertailujen ja listojen yhdenmukaistamista varten. Periaatteet on suunnattu sekä sijoittajille että yrityksille. Ne on jaettu kahteen osaan: prosessiin ja sisältöön. Prosessiin kuuluvat ne periaatteet, jotka liittyvät listauksen suunnitteluun, soveltamiseen ja ylläpitoon. Periaatteet ovat seuraavat: läpinäkyvyys, puolueettomuus, jatkuva parantaminen, osallistaminen ja varmentaminen. Toisin sanoen listauksen tulisi ensinnäkin olla läpinäkyvä erityisesti niille kohderyhmille, joihin listauksen soveltaminen vaikuttaa eniten – esimerkkinä sijoittajat. Läpinäkyvyyttä tarvitaan, jotta sidosryhmät ymmärtävät listauksen aineistolähteet, oletukset, arvostelun ja metodologian. Listauksen tulisi olla riippumaton ja puolueeton siten, että listauksessa mukana olevat toimijat eivät saisi vaikuttaa kohtuuttomasti listauksen suunnitteluun.⁴⁴

Säännöllisten päivitysten avulla listausta voidaan seurata ja sisällyttää siihen parhaimmat ja olennaisimmat mittaustekniikat, aiheet ja indikaattorit. Päivitysten yhteydessä on huomioitava klusterointi eli monia merkittäviä muutoksia ei tulisi tehdä samanaikaisesti. Mieluummin päivitykset voisi ajoittaa säännöllisin väliajoin ja pienempiä muutoksia voi tehdä useammin. Lisäksi metodologian ja sisällön päivityksestä tulisi aina ilmoittaa yrityksille, sijoittajille ja muille käyttäjille hyvissä ajoin, jolloin sidosryhmätkin saadaan osallistettua mukaan kehitysprosessiin. Listauksen kehityksessä pitäisi muutoinkin tunnistaa ja systemaattisesti osallistaa niitä sidosryhmiä, joiden päätöksiin listausten soveltaminen vaikuttaa eniten. Siten listauksessa voidaan huomioida paremmin yrityksen keskeisten sidosryhmien tarpeet. Riippumattoman kolmannen osapuolen varmentamisen avulla listauksen objektiivisuus ja luotettavuus varmistuvat. GISR ehdottaa esimerkiksi AA1000-standardisarjaa listauksen varmentamiseen.⁴⁴

Toinen puoli periaatteista kattaa sisällölliset näkökohdat, jotka liittyvät listauksen laajuuteen, laatuun ja mittausnäkökulmiin. Sisällöllisiin periaatteisiin lukeutuvat mittariston olennaisuus, kattavuus, vastuullinen viitekehys, pitkän aikavälin horisontti, arvoketjut, tasapaino ja vertailtavuus. Listauksen tulisi arvioida sidosryhmän päätöksenteon kannalta olennaisimpia asioita. Koska olennaiset asiat vaihtelevat ajasta ja ihmisestä toiseen, tulisi listauksessa huomioida myös pidemmän aikavälin olennaisuus. GISR ehdottaa esimerkiksi GRI G4:n ja SASB:n hyödyntämistä olennaisien asioiden tunnistamisessa. Yhden tai useamman vastuullisuusnäkökulman

---

44 Global Initiative for Sustainability Ratings: <http://ratesustainability.org/>. Viitattu 10.6.2016.

arvioinnin tulisi myös systemaattisesti kattaa näkökulman vaikutukset eri pääoman muotoihin: inhimilliseen, älylliseen, luonnolliseen ja sosiaaliseen pääomaan. Esimerkiksi IIRC ja SASB ovat tunnistaneeet pääomia. Tämä on tärkeää, koska jopa 75 % yritysten markkina-arvosta tulee aineettomasta pääomasta. Silti sitä ei suurimmaksi osaksi huomioida yritysvastuuraporteissa.⁴⁴

Listauksen tulisi arvioida yrityksen suoriutumista laajemmassa yhteiskunnallisessa viitekehyksessä. Paikalliset, alueelliset, kansalliset ja globaalit ulkoisesti määritellyt raja-arvot tulisi huomioida, esimerkkinä ilmastonmuutokseen liittyvät teolliset raja-arvot, joiden yli ei saisi mennä. Globaalien standardien, kuten ILO:n julistukset ja YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet, tulisi ohjata sosiaalisen vastuullisuuden mittaamista. Periaatteen kohdalla mainittiin erikseen, että yrityksen suoritusta voidaan arvioida neljällä eri tavalla: 1) suoritus ajallisesti, 2) suoritus suhteessa sisäisesti määriteltyihin tavoitteisiin, 3) suoritus suhteessa vertaisryhmiin (esimerkiksi parhain 15 %) ja 4) suoritus suhteessa ulkoisesti määriteltyihin tavoitteisiin, jotka perustuvat fyysisiin rajoihin, raja-arvoihin ja sosiaalisiin normeihin.⁴⁴

Listauksen tulisi mahdollistaa pitkän aikavälin suoriutumisen arviointi, sillä siten pystytään paremmin hallitsemaan mahdollisia riskejä ja mahdollisuuksia. Periaatteessa painottuu pitkän aikavälin (yli 5 vuotta), keskipitkän aikaväline (3–5 vuotta) ja lyhyen aikavälin (vähemmän kuin kolme vuotta) huomiominen. Listauksen tulisi peilata kaikkia niitä yrityksen arvoketjun osia, joihin yritys harjoittaa merkittävää vaikutusvaltaa. Listauksessa tulisi myös olla tasapaino erilaisten mittaustekniikoiden välillä: listauksen olisi hyvä hyödyntää kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia mittareita, absoluuttisia ja suhteellisia mittareita sekä menntyyä ja tulevaa mittaavia mittareita. Lopuksi listauksen tulisi myös sallia yritysten ajallinen vertailu ja yritysten välinen vertailu. Mittarin tulisi olla suhteellisen vakaa. Monet suuret muutokset mittarissa haittaavat yritysten tulosten vertailua siten, että muutokset voivat enemmän johtua mittarin muutoksista kuin yrityksen suorituskyvyn muutoksista.⁴⁴

3 Aineisto ja menetelmät

Erilaisten organisaatioiden yhteiskuntavastuuta mittaavien mittaristojen, vertailujen, listausten, luokitusten ja indeksien määrä on valtava. Mittaristojen valinnassa päädyttiin hyödyntämään GISR:n ylläpitämää tietokantaa yhteiskuntavastuun mittaristoista. Tietokantaan kuului elokuussa 2016 yhteensä 222 mittaria.⁴⁵ Tarkemman otannon kohteeksi valittiin kaikki kansainvälisesti sovellettavat, vähintään 100 yritystä vuosittain arvioivat listaukset, joiden aineistonkeruu, metodologia ja pisteytys ovat julkisesti saatavilla ja vähintään kohtalaisesti avattuina. Listaukset, joiden tarkempaa metodologista kuvausta varten tulee antaa henkilötietoja tai maksaa, jätettiin tämän selvityksen ulkopuolelle, kuten myös ainoastaan yritysten hallintaan, vaikutuksiin tai tietyn projektin vastuullisuuteen keskittyvät mittaristot.

Tämän vuoksi aineistossa päädyttiin keskittymään sekä tunnetuimpiin mittaristoihin että uusiin lupaaviin mittaristoihin, jotka tarjoavat potentiaalisesti jotakin uutta. Tunnetuimpien mittaristojen valinnassa tukeuduttiin esimerkiksi GlobeScanina ja SustainAbilityn vuoden 2013 tutkimukseen tunnetuimmista yhteiskuntavastuun mittaristoista⁴⁶. Tavoitteena oli valita mahdollisimman monipuolinen otos niin yrityksille, sijoittajille kuin kuluttajille pääasiallisesti suunnattuja mittaristoja. Lisäksi valittuihin mittareihin otettiin mukaan indeksejä, luokituksia ja listauksia. Aineistossa on myös kaikki kolme yhteiskuntavastuun ulottuvuutta huomioivaa mittaristoa ja erikseen sosiaaliseen ja ympäristölliseen ulottuvuuteen keskittyvät mittaristot. Yksi toimialakohtainen mittaristo ja yksi erityisesti tuotteisiin keskittyvä mittaristo otettiin mukaan. Lopulta päädyttiin vertailemaan seuraavien yhdeksän mittariston metodologioita, kehitystä ja muuta tietoa:

- 100 Best Corporate Citizens List
- Carbon Disclosure Project (CDP)
- Corporate Human Rights Benchmark (CHRB)
- CSRhub
- Dow Jones Sustainability Indices (DJSI)
- FTSE4Good Index Series
- Global 100 Most Sustainable Corporations in the World
- Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB)
- World's Most Ethical Companies

Kunkin mittariston kohdalla aineistona toimivat mittariston omat verkkosivut ja niillä tarjottu tieto mittaristosta: sen tarkoituksesta, kehittämisprosessista,

45 GISR, Corporate Sustainability (ESG) Ratings, Rankings & Indexes: <http://ratesustainability.org/hub/index.php/search/>. Viitattu 1.8.2016.

46 GlobeScan & SustainAbility (2013), The 2013 Ratings Survey: Polling the Experts.

sisällöstä, metodologiasta ja arviointiprosessista. Mittaristojen analyysin pohjana käytetään GRESB:n 12 periaatetta. Näiden lisäksi mittariston yksittäisiä periaatteita on osin hieman laajennettu ja lisätty lisäksi 13. periaate: mittariston käyttökelpoisuus. Muutosten pohjalla vaikuttivat GRI:n, SASB:n ja muutamien yksittäisten tutkimusten hieman eriävät analyysikriteerit. Mittaristojen analyysissä käytetään seuraavia kriteereitä⁴⁷:

Taulukko 4. Analyysikriteerit

1. Läpinäkyvyys	<ul style="list-style-type: none"> • Onko aineistonkeräysprosessi, metodologia ja pisteytys selitetty tarkasti? • Onko mittauksessa mukana oleville yrityksille ilmoitettu mittauksesta ja onko heille annettu mahdollisuus julkaista mittaristoon tarvittavat puuttuvat tiedot? • Onko mittaristo avattu ymmärrettävästi ja selkeästi?
2. Puolueettomuus	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikuttavatko listauksessa olevat yritykset kohtuuttomasti mittariston suunnittelussa?
3. Jatkuva parantaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Arvioidaanko mittaria säännöllisesti ja päivitetään tarvittaessa?
4. Osallistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Onko sidosryhmien näkökulmat otettu mittarin kehityksessä huomioon?
5. Varmennus	<ul style="list-style-type: none"> • Onko mittaristo varmennettu? • Varmennetaanko mittaristolla tehdyt mittaukset?
6. Olennaisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Kattavatko raportoidut tiedot sidosryhmien kannalta olennaiset yritysvas- tuun näkökohdat ja vaikutukset?
7. Kattavuus	<ul style="list-style-type: none"> • Kattaako mittari tarpeeksi informaatiota, jotta voidaan ymmärtää yrityk- sen suoriutuminen yhteiskuntavastuuasioissa?
8. Vastuullisuuden viitekehys	<ul style="list-style-type: none"> • Toimivatko yleisesti hyväksytyt raportointiperiaatteet sekä kansainväliset ja toimialakohtaiset standardit mittarin perustamisen lähtökohtana?
9. Pitkän aikavälin horisontti	<ul style="list-style-type: none"> • Onko mittaristossa huomioitu pitkän aikavälin (yli 5 vuotta), keskipitkän aikavälin (3-5 vuotta) ja lyhyen aikavälin (alle 3 vuotta) muutokset ja vaikutukset?
10. Arvoketjut	<ul style="list-style-type: none"> • Onko mittaristossa huomioitu yrityksen tuotantoketjun vastuullisuus?
11. Tasapaino	<ul style="list-style-type: none"> • Mitataanko objektiivista ja subjektiivista tietoa; positiivisia ja negatiivisia näkökulmia; kvantitatiivista ja kvalitatiivista tietoa; absoluuttista ja suhteellista tietoa; mennyttä ja tulevaa?
12. Vertailtavuus	<ul style="list-style-type: none"> • Kuinka hyvin mittarilla tehty mittaus on toistettavissa ajallisesti tai alueel- lisesti erilaisissa olosuhteissa sekä erilaisten toimialojen ja organisaatio- muotojen välillä? • Tehdäänkö mittariin liian usein isoja muutoksia?
13. Käyttökelpoisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Viekö mittariin osallistuminen paljon yrityksen aikaa ja resursseja? • Luoko mittari käyttöryhmälle ja yritykselle lisäarvoa?

47 Global Initiative for Sustainability Ratings: <http://ratesustainability.org/>. Viitattu 10.6.2016; Global Reporting Initiative: <http://bit.ly/1aVFfc3>. Viitattu 10.8.2016; Sustainability Accounting Standards Board: <http://www.sasb.org/>. Viitattu 10.6.2016.; Habek, P & Wolniak, R. (2015), Assessing the quality of corporate social responsibility reports: the case of reporting practices in selected European Union member states. *Quality & Quantity* 50: 399-420; KPMG (2013), *The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2013. Executive Summary*; Ernst & Young (2007), *Keep the Balance Steady. Survey on the quality of sustainability reports 2007*; Niskala, M., Pajunen, T. & Tarna-Mani, K. (2013), *Yritysvastuu – Raportointi- ja laskentaperiaatteet. Uudistettu 2. Painos*.

4 Tulokset

Tässä luvussa arvioidaan kutakin yksittäistä mittaristoa vuorollaan aiemmin mainittujen periaatteiden avulla. Kunkin mittariston kohdalla käydään aluksi läpi yleisiä mittaristoon liittyviä asioita, minkä jälkeen värikoodatut kappaleet avaavat mittariston suoriutumista. Tulokset on koottu yhteen alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 5. Tulosten yhteenveto*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
100 Best Corporate Citizens	Yellow	Yellow	Red	Green	Yellow	Red	Yellow	Red	Red	Red	Red	Green	Yellow
CDP	Green	Green	Green	Green	Yellow	Green	Green	Yellow	Green	Green	Green	Yellow	Yellow
CHRB	Green	Green	Green	Green	Yellow	Green	Green	Yellow	Green	Green	Red	Green	Green
CSRHub	Yellow	Red	Yellow	Red	Yellow	Green	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow
DJSI	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
FTSE4Good Index	Yellow	Green	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Green	Red	Green	Green
Global 100	Yellow	Red	Yellow	Red	Red	Yellow	Yellow	Red	Red	Red	Red	Yellow	Yellow
GRESB	Green	Red	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	Red	Green	Red	Green	Green
World's Most Ethical Companies	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Red	Yellow	Red	Yellow	Red

*1. Läpinäkyvyys, 2. Puolueettomuus, 3. Jatkuva parantaminen, 4. Mukaan lukeminen, 5. Varmentaminen, 6. Olennaisuus, 7. Kattavuus, 8. Vastuullisuuden viitekehys, 9. Pitkän aikavälin horisontti, 10. Arvokeijut, 11. Tasapaino, 12. Vertailtavuus, 13. Käyttökelpoisuus

4.1 100 Best Corporate Citizens List

Kuva 1. CR's 100 Best Corporate Citizens 2016⁴⁸

CR's 100 Best Corporate Citizens 2016

Red square indicates "red card" caution; removed from list.
Yellow square indicates "yellow card" caution; remains on list.

Rank	Company	Symbol	Weighted Average Score	Environment Rank	Climate Change Rank	Human Rights Rank	Employee Relations Rank	Corporate Governance Rank	Philanthropy Rank	Financial Rank
			WEIGHTING	19.5%	16.5%	16.0%	19.5%	7.0%	12.5%	9.0%
★ 1	Microsoft Corporation	MSFT	17.81	1	8	1	14	101	1	69
★ 2	Intel Corp.	INTC	30.32	14	55	9	1	65	18	112
★ 3	Hasbro, Inc.	HAS	39.36	9	4	2	6	366	11	94
★ 4	Johnson & Johnson	JNJ	43.05	28	3	9	4	129	39	233
★ 5	Ecolab, Inc.	ECL	43.34	15	9	57	25	111	7	181

48 CR's 100 Best Corporate Citizens 2016: <http://bit.ly/1NDRMnS>.

100 Best Corporate Citizens List on vuodesta 1999 julkaistu yritysten välinen luokittelu, joka keskittyy listaamaan 100 parhaiten vastuullisuudestaan raportoivaa yritystä. Lista kattaa jokaisen yhteiskuntavastuun ulottuvuuden ja se on suunnattu ensisijaisesti kuluttajia varten. Listaa julkaisee johtava yhteiskuntavastuuseen keskittynyt amerikkalainen Corporate Responsibility Magazine (CR Magazine) -lehti, jonka omistavat mediatuottaja SharedXpertise Media LLC ja yrityksille, tutkijoille, kansalaisjärjestöille ja viranomaisille suunnattu itsenäinen yhteisö Corporate Responsibility Association (CRA). Tutkimusyrittäjä IW Financial analysoi aineiston.

Listaan valitaan 100 parhaiten suoriutunutta yritystä Russell 1000 -listattujen yritysten joukosta. Kyseinen indeksi listaa Yhdysvaltain pörssissä olevat yritykset varallisuuden mukaan. Näiden yritysten vastuullisuutta tutkitaan julkisten lähteiden avulla, kuten yrityksen verkkosivujen, vastuullisuusraporttien, Carbon Disclosure Projectin tietojen ja muiden materiaalien avulla. Lista mittaa seitsemää vastuullisuuden pääteemaa, jotka ovat ilmastonmuutos työntekijäsuhteet, ympäristö, talous, johto, ihmisoikeudet sekä hyväntekeväisyys ja yhteisön tukeminen. Kukin teema pitää sisällään 1–3 alakategoriaa: julkaisemisen, politiikan ja/tai suoriutumisen. Dataelementtejä on yhteensä ilmastonmuutoksen kategoriassa 50 (16.5 %), työntekijäsuhteissa 61 (19.5 %), ympäristössä 85 (19.5 %), taloudessa 11 (9.0 %), johdossa 15 (7.0 %), ihmisoikeuksissa 22 (16.0 %) ja hyväntekeväisyydessä sekä yhteisön tukemisessa 16 (12.5 %). Jokaisella yksittäisellä mittarilla on sama painokerroin, mutta mittareiden lukumäärä eri pääteemoissa saa yhteenlasketut painokertoimet eroamaan toisistaan. Tämä ei tosin selitä sitä, miksi esimerkiksi työntekijäsuhteilla ja ympäristöllä on sama painokerroin, vaikka niissä on eri määrä dataelementtejä.

Mikäli yritykset ovat aiheuttaneet itselleen mainevahinkoa esimerkiksi sakkojen muodossa, niille annetaan keltainen tai punainen kortti. Keltainen kortti viittaa siihen, että merkittävän mainevahingon tutkinta on yhä kesken ja punainen siihen, että yritys on saanut merkittävän tuomion tutkimusvuoden aikana. Tällöin yritys otetaan pois listalta vähintään vuodeksi ja selitys sisällytetään listaukseen. Yleisen listauksen lisäksi CR Magazine julkaisee Best Corporate Citizens by Industry -listauksia, joiden metodologia on sama kuin 100 Best Corporate Citizens -listauksen. Toimialakohtaisissa listauksissa tunnistetaan top 10 yritystä seuraavilta toimialoilta: autot, kulutustuotteet, välttämättömyshyödykkeet, energia, rahoitus, vakuutus ja kiinteistövälitys, terveydenhuolto, informaatioteknologia, teollisuus, materiaalit, media, viihde ja turismi, telepalvelut, palvelut ja ympäristöhuolto.

Lista täyttää parhaiten sidosryhmien osallistamisen ja vertailtavuuden kriteerit. CRA ja CR Magazine avaavat säännöllisesti keskustelun julkiselle kommentoinnille. Lisäksi mittarin arviointikomiteassa on mukana eri sidosryhmiä aina akateemikoista ja voittoa tavoittelemattomista järjestöistä sijoitusyrityksiin. Mittaristo on ollut myös julkisen kommentoinnin kohteena, kun sitä on kehitetty. Lista mahdollistaa ajallisen ja eri yritysten välisen vertailtavuuden. Mittari on vakaa, sillä sitä ei ole päivitetty koskaan – tai ainakaan sen päivittämisestä ei ole kerrottu sivustolla.

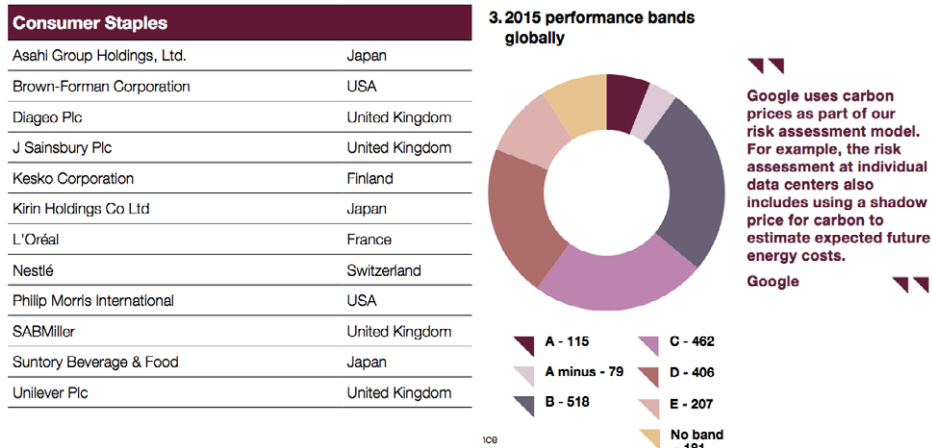
Lista on kohtuullisen läpinäkyvä. Mittariston kehitysprosessi, aineistonkeruu, metodologia ja pisteytys käydään pintapuolisesti läpi. Verkkosivuilla ei kuitenkaan selitetä miksi pääteemat kattavat sekä yleisempiä kategorioita, kuten talous ja ympäristö, että kapeampia kategorioita, kuten ilmastonmuutos. Alakategorioita ei perustella, jolloin herää kysymys, miksi esimerkiksi ihmisoikeuksia mitataan vain julkaisemisen perusteella eikä esimerkiksi suoriutumisen avulla. Koko 260 data-elementin kattavaa patteristoa ei ole missään esillä. Metodologiassa ei myöskään perustella miksi esimerkiksi talous (painokerroin 9.0) ja johto (painokerroin 7.0) saavat suhteellisesti huomattavasti vähemmän painoarvoa kuin esimerkiksi työntekijäsuhteet (painokerroin 19.5). Tietoa oli selkeästi saatavilla, mutta hieman hankalasti löydettävissä verkkosivulta. Lista kattaa kaikki kolme yhteiskuntavastuun ulottuvuutta, joskin melko rajatusti. Siinä huomioidaan hallinnointi ja liiketoiminnan tulokset. Muita integroidun raportin piirteitä ei oteta huomioon. Eri pääomien mittaamisesta ei ole tietoa.

Koska CR Magazine, SharedXpertise Media LLC, CRA ja IW Financial eivät ole mukana Russell 1000 -indeksissä, listaa voidaan pitää puolueettomana. Mittariston arviointikomiteassa mukana olevia yrityksiä ei kuitenkaan avata. Mikäli yrityksellä on taloudellisia suhteita CR Magazinen, SharedXpertise Media LLC:n tai CRA:n kanssa ja se on pääsemässä listaukselle, sille ilmoitetaan asiasta. Yritystä ei kuitenkaan poisteta listasta. CR Magazine varmentaa IW Financialin analysoiman aineiston, mutta itse listaa ei ole varmennettu. Listaan mukaanlukeminen ei vie yrityksiltä aikaa. Kuitenkin vuodesta 2016 lähtien CR Magazine alkoi kerätä nimellistä osallistumismaksua (295 dollaria) hallinnollisten kulujen kattamiseksi. Maksun maksaminen ei vaikuta yrityksen listaukseen. Vaikka yritys ei maksaisikaan maksua, jokainen Russell 1000 -indeksiin päässyt yritys arvostellaan silti. Kuluttajille lista on helppo tapa saada tietoa eri yrityksistä. Kuitenkin listauksen teemat ja niiden painotukset ovat jossain määrin mielivaltaisen oloisia, joten listauksen lisäarvo yritykselle jää vähintäänkin puutteelliseksi.

Heikoiten lista täyttää jatkuvan parantamisen, vastuullisen viitekehyksen, pitkän aikavälin horisontin, arvoketjujen ja mittareiden tasapainon huomioimisen sekä olennaisuuden periaatteet. Näiden kaikkien muiden heikko sijoitus viimeistä lukuun ottamatta johtuu siitä, ettei kyseistä tietoa ole saatavilla. Tämä ei toki tarkoita sitä, etteikö mittari käsitteisi näitä näkökohtia, mutta se ei ainakaan kerro siitä julkisesti. Olennaisuuden kohdalla ei mainita miten sidosryhmien näkökohdat on huomioitu. Ainoa selkeä rajaus on läpinäkyvyyden edistäminen listauksen avulla. Kuitenkin paradoksaalisesti osassa pääkategorioista ei oteta lainkaan huomioon läpinäkyvyysmittaria. Tätä poisjättöä ei perustella mitenkään.

4.2 Carbon Disclosure Project

Kuva 2. CDP Global Climate Change Report 2015⁴⁹

Carbon Disclosure Project (CDP) on vuodesta 2000 toiminut itsenäinen, voittoa tavoittelematon organisaatio, joka kerää tietoa ilmastonmuutoksen torjunnasta ja kasvihuonekaasuista yli 4 500 yritykseltä. CDP:n keräämät tiedot on ensisijaisesti tarkoitettu sijoittajille ja kuluttajille. Yritykset kutsutaan vuosittain sijoittajien pyynnöstä vastaamaan yhteen tai useampaan kyselyyn ilmastonmuutoksesta, vedestä tai metsistä. Lisäksi kuluttajat voivat pyytää yritystä vastaamaan tuotantoketjuja koskeviin ilmastonmuutos- tai vesikyselyihin. Yritys voi myös vastata kyselyyn ilman, että sitä on siltä vaadittu erikseen.

Aineiston pohjana ei käytetä ulkoisia lähteitä, vaan ainoastaan yritysten täyttämää kyselytuloksia. Pisteytysmetodologian pohjana on ajatus neljästä eri tasosta, joiden kautta yrityksen on yksi kerrallaan kuljettava. Tasot ovat julkistaminen, tietoisuus, hallinta ja johtaminen. Julkistamistaso mittaa onko yritys julkaissut kattavasti ympäristövastuuta koskevia tietoja verkkosivuillaan. Tietoisuustasossa mitataan kuinka laajasti yritys on arvioinut sisältävänsä ympäristövastuun liiketoimintaansa. Hallintatasossa arvioidaan miten yritys on toimeenpannut suunnitelmansa. Tällöin yrityksen tulee tarjota todisteita toimistaan, kuten riskien vähentämisestä ja ympäristöön liittyvien toimintatapalinjausten toimeenpanosta. Tasossa arvioidaan enemmänkin yritysten toimintatapojen olemassaoloa kuin toimien tehokkuutta, sillä tehokkuus on hyvin kontekstisidonnaista. Johtamisen tasolla mitataan yritysten toimia, jotka edustavat alan parhaimpia käytäntöjä. CDP on määritellyt nämä

49 CDP Global Climate Change Report 2015. At the tipping point? CDP Report 2015.

käytännöt yhdessä muun muassa ympäristönsuojelujärjestö WWF:n ja vastuullisuusasioihin keskittyvän CERES-järjestön kanssa. Parhaimpiin käytäntöihin kuuluu esimerkiksi kasvihuonekaasupäästölausuntojen varmentaminen.

Julkistamisen, tietoisuuden ja hallinnan tasoilla tarvitaan 0–39 % pisteistä, jotta yllätään miinusmerkkiseen arvosanaan. Huonoin arvosana on D-, ja siitä arvosanat nousevat aakkosellisessa järjestyksessä. Seuraavalle tasolle tarvitaan aina vähintään 75 % pisteistä. Poikkeuksen tekee johtamisen taso, jossa arvosanan A- saamiseksi on saatava 0–74 % tason pisteistä ja A-arvosanan saamiseksi 75–100 % pisteistä. Jos minimimäärän kynnyksarvoa ei saavuteta, yritystä ei arvioida seuraavalla tasolla. Kysymykset voivat pitää sisällään enemmän kuin yhden tason. Esimerkiksi kaikki kysymykset arvostellaan aina julkistaminen-tasolla, mutta joissain kysymyksissä ei vaadita lainkaan tietoja tietoisuudesta, hallinnasta tai johtamisesta. Kysymykset vaihtelevat kussakin ohjelmassa. Kyselyyn vastaavat yritykset voivat valita onko niiden vastaukset julkisia vai eivät. Vaikka tiedot eivät olisikaan julkisia, vastaukset jaetaan CDP:n allekirjoittaneiden sijoittajien kesken. Parhaimpien yritysten (niin sanottu A-lista) vastaukset näkyvät julkisesti, vaikka yritys olisikin valinnut anonyymin vaihtoehdon kyselyyn vastatessaan.

CDP on hyvin läpinäkyvä: aineistonkeruumenetelmä, arvostelumenetelmä ja mittariston kehitysprosessi on selitetty tarkasti. Kysymyslomakkeet kustakin ohjelmasta (ilmastonmuutos, vesi, metsä) ovat julkisesti saatavilla, kuten myös konsultaatiodokumentit. Verkkomateriaalin lisäksi CDP tarjoaa myös webinaareja kyselymetodologiasta. Kyselyä ja arvostelumetodologiaa kehittää tekninen tiimi säännöllisesti vuosittain. CDP ei konsultoi arvostelumetodologiastaan, koska se haluaa säilyttää sen puolueettomana. Metodologian kehittämisessä on usein myös mukana kolmansia osapuolia, joita ei erikseen mainita. Sidosryhmiä osallistetaan järjestämällä vuosittain julkisia konsultaatioita kyselyiden parantamisesta. Kehittämisessä huomioidaan etenkin sijoittajien ja tuotantoketjun jäsenten tarpeiden ja intressien kannalta olennaiset seikat. Yritykset voivat myös jättää halutessaan vastaamatta joihinkin niiden toiminnan kannalta epäolennaisiin kysymyksiin ilman pisteiden menettämisen uhkaa.

CDP:n kyselypatteristoissa pyydetään erikseen erittelemään tiedot myös tuotantoketjun osalta mikäli yritys on tutkinut niiden vastuullisuutta. Kyselyt kattavat kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia mittareita sekä riskejä ja mahdollisuuksia. Niissä pyydetään kuvaamaan yrityksen nykyistä tilaa ja kehitystä (esimerkiksi missä vaiheessa päästöjen vähentämistavoitteet ovat). Pitkän aikavälin horisontti huomioidaan kysymällä kuinka pitkälle tulevaisuuteen esimerkiksi riskit ja ilmastonmuutoksen vaikutukset on arvioitu. CDP:ssä huomioidaan kaikki integroidun raportin osa-alueet, mutta erilaisiin pääomiin liittyen huomioidaan vain ekotehokkuus, pienempi riippuvuus uusiutumattomista luonnonvaroista sekä taloudelliset vaikutukset.

CDP varmentaa kaikki A tai A- -arvosanoihin yltäneet vastaukset. Lisäksi RepRisk arvioi näiden yritysten altistumista yhteiskuntavastuuriskeille. Yritykset, joiden RepRisk indeksi (RRI) on korkeampi kuin 50/100 ovat edelleen mukana A-listatuissa

yrityksissä. Tämän jälkeen A-lista lähetetään paikallisille CDP-toimistoille, jotka arvioivat paikallisen median ja sidosryhmien esiin nostamia maineriskejä. Lopuksi ohjauskomitea saa tiedot kaikista edellisistä arvioinneista. Sillä on viime kädessä valta ja vastuu päättää mitkä yritykset sisällytetään A-listaukseen. Jos jokin yritys päätetään alentaa pois A-listalta, alentamisen syistä keskustellaan yrityksen kanssa. Alennuspäätökset eivät ole julkisia. CDP ei kuitenkaan varmenna mittaristoaan, minkä vuoksi tämä kohta arvioitiin vain kohtalaiseksi.

Pisteytysmetodologiat on suunniteltu siten, että niitä voi soveltaa tiettyyn pisteeseen asti kaikissa yrityksissä toimialoista ja maantieteellisestä sijainnista riippumatta. Kuitenkin uusien kysymysten jatkuva lisääminen kysymyspatteristoon heikentää mittariston kokonaisvertailtavuutta vanhojen kyselytulosten suhteen. CDP työskentelee läheisesti GRI:n kanssa, jotta molempien indikaattorit täydentäisivät toisiaan. CDP:n mittaristojen lähtökohtana ei kuitenkaan mainita olevan kansainvälinen sääntely tai erilaiset ympäristölliset viitearvot. Osa CDP:n kysymyksistä on kuitenkin vastaavanlaisia Greenhouse Gas Protocol -standardien kanssa.

Sijoittajien vaatimaan yhteen tai useampaan kyselyyn vastaaminen maksaa 975 dollaria. Vuodesta 2016 lähtien maksu koskee myös pörssiyrityksiä, jotka toimivat tai joilla on päämaja Itävallassa, Benelux-maissa, Kanadassa, Tanskassa, Suomessa, Ranskassa, Saksassa, Irlannissa, Italiassa, Norjassa, Portugalissa, Espanjassa, Ruotsissa, Sveitsissä, Isossa-Britanniassa ja Yhdysvalloissa. Yrityksen ei tarvitse maksaa maksua, jos se vastaa kyselyyn ilman sijoittajien vaatimusta eikä se ole osallistunut kyselyihin viimeisten kolmen vuoden aikana tai mikäli yritys vastaa ainoastaan tuotantoketjukyselyyn. Kyselyt tarjotaan eri kielillä: englannin lisäksi löytyy muun muassa espanjan-, saksan-, portugalin- ja kiinankieliset versiot. Vaikka kyselyyn vastaaminen on suhteellisen kallista ja aikaavievää kyselyiden ollessa kymmeniä sivuja pitkiä, on CDP silti erittäin arvostettu aloite ja se kerää hyvin yksityiskohtaisesti tietoa yritysten ympäristöllisestä suoriutumisesta. Yritys voi tarkastella omia vastauksiaan ja verrata niitä muihin alan yritysten vastauksiin, mikä tuo yrityksellekin lisäarvoa.

4.3 Corporate Human Rights Benchmark

Kuva 3. Corporate Human Rights Benchmark Pilot Methodology 2016⁵⁰

D.1.1.b Living wage (in the supply chain)

Sources: ICESCR, Art. 7, HRIB, 8.2.3, ETI, 5; FWF, 5; BSCI, V. Fair Remuneration; SA8000, IV.8.1; GLWC

The Company ensures its suppliers pay their workers a living wage, which is regularly reviewed and negotiated through collective bargaining with relevant trade unions where they are operating. There are numerous definitions of living wage but the core concept is to provide a decent standard of living for a worker and his or her family based on a regular work week not including overtime hours. A living wage is sufficient to cover food, water, clothing, transport, education, health care and other essential needs for workers and their entitled official dependents and provide some discretionary income. Workers also receive equal pay for equal work.

Score 1

The Company includes living wage guidelines in its contractual arrangements with its suppliers or its supplier code of conduct and describes how these practices are taken into consideration in the identification and selection of suppliers **OR** the Company describes how it works with suppliers to improve their living wage practices.

Score 2

The Company meets both of the requirements under Score 1 **AND** provides an analysis of trends in progress made.

Corporate Human Rights Benchmark (CHRB) luokittelee maailman suurimmat pörsyhtiöt niiden ihmisoikeusasioista suoriutumisen perusteella. Luokituksen ensimmäinen pilotti julkaistaan marraskuussa 2016 ja se kattaa 100 yritystä maataloudesta, vaatetusteollisuudesta ja kaivannaisteollisuudesta. Luokitus on kehitetty yhteistyössä kuuden yksityisen sektorin ja kansalaisjärjestön kanssa. Näihin kuuluvat Aviva Investors, BHRRC, Calvert Investments, IHRB, VBDO ja Vigeo Eiris. CHRB:n kohderyhmänä ovat ensisijaisesti yritykset ja sijoittajat.

Yritykset valitaan niiden markkinapäätävän mukaan Financial Timesin hallinnoimalta Global 500 -listalta (FT 500). Yritysten liikevaihdon täytyy lisäksi lukeutua korkeimpaan 20 %:iin alan liikevaihdosta. Mittaristo ottaa myös huomioon yritysten maantieteellisen ja toimialakohtaisen tasapainon. Tulevaisuudessa mittaristo laajentaa tarkastelunsa 500 globaaliin yritykseen ja useampaan eri toimialaan. Aineistona hyödynnetään yritysten verkkosivuja, taloudellisia ja ei-taloudellisia raportteja sekä muita dokumentteja ja lausuntoja, kuten toimintatapalinjauksia. Lisäksi hyödynnetään ulkoisia lähteitä, kuten artikkeleita, ulkoisia raportteja ja muita Vigeo Eirisin, BHRRC:n ja RepRiskin analysoimia lähteitä. Jos kyseessä on luottamuksellinen tapaus tai halutaan suojella ihmisoikeusloukkausten uhreja, voidaan huomioida myös ei-julkisesti saatavilla olevia lähteitä. Yritykset voivat antaa julkisia lausuntoja

50 Corporate Human Rights Benchmark Pilot Methodology 2016: <http://bit.ly/2cpNbdS>

CHRB Disclosure Platformin kautta, mikäli ne eivät halua julkaista jotakin tietoa verkkosivuillaan, mutta haluavat silti lukea tiedon osaksi arvostelua.

Metodologian pääteemat ja niiden painotukset jakautuvat seuraavasti:

- A.** Hallinta ja toimintatapalinjaukset 10 %
  - A1.** Toimintatapalinjaukset 5 %
  - A2.** Hallitustason vastuu 5 %
- B.** Kunnioituksen juurruttaminen ja ihmisoikeuksien huolellisuusperiaate 25 %
  - B1:** Ihmisoikeuksien kunnioittamisen juurruttaminen yrityksen kulttuuriin ja johtamisjärjestelmiin 10 %
  - B2:** Ihmisoikeuksien huolellisuusperiaatteen noudattaminen 15 %
- C.** Korjaavat toimenpiteet ja valitusmekanismit (systeemit ja järjestelmät) 15 %
- D.** Suoriutuminen: yritysten ihmisoikeuskäytännöt 20 %
- E.** Suoriutuminen: vastaukset vakaviin syytöksiin 20 %
- F.** Läpinäkyvyys 10 %

Yritysten on mahdollista muuttaa eri teemoille annettuja painotuksia yksilöllisesti sopimaan paremmin yrityksen kannalta olennaisiin asioihin. Näitä muokattuja versioita ei julkaista. Ainoastaan yritysten listaus on myöhemmin julkisesti saatavilla. Jokaisen indikaattorin kohdalla yritys voi saada 0, 1 tai 2 pistettä. Jokaisen teeman pisteet lasketaan siten, että summataan kunkin indikaattorin pisteet ja jaetaan ne teeman maksimipistemäärällä. Joissakin indikaattoreissa on kaksinkertainen tai puolikas painotus. Pisteytys riippuu siitä, onko tiedot saatu kokonaan julkisesti saatavilla olevista lähteistä.

CHRB-luokituksessa mittariston kehitysprosessi, aineistonkeruu, metodologia ja pisteytys on selitetty tarkasti. Konsultointikannanotot on julkaistu ja asiat on muutoinkin ilmaistu selkeästi ja ymmärrettävästi. Jokainen julkinen lähde kerrotaan myös arvioinnin kohteena olevalle yrityksille. Siten yritys pystyy myös vastaamaan mahdolliseen kritiikkiin. Yrityksille ilmoitetaan, että ne on valittu mukaan luokitukseen. Niille lähetetään myös luonnostulokset ennen lopullisia tuloksia, jotta yritys voi halutessaan vielä päivittää tietojään ja julkaista materiaalia, jonka haluaa mukaanlukea arvosteluun. Puutteita on kuitenkin siinä, ettei yksittäisten painoker toimien peruspainotusten määräytymistä avata.

Mittaristoa tullaan arvioimaan vuosittain ja kehittämään tarvittaessa. Kattavampi arviointi toteutetaan joka kolmas vuosi. Mittariston kehittämisprosessin aikana on konsultoitu yli 400 yritystä, teollista järjestöä, sijoittajia, hallituksia, kansalaisjärjestöjä, akateemikkoja ja lakimiehiä. Sidosryhmiä myös konsultoidaan vuosittain. Mittariston kehittäjät eivät kuitenkaan ole mukana mittariston luokituksissa. Konsultoinnin lisäksi luokituksessa käydään läpi kunkin toimialan riskit, mikä mahdollistaa sidosryhmien kannalta olennaista asioiden paremman huomioinnin. Esimerkiksi vaatetusteollisuudessa riskeiksi luetaan lapsi- ja pakkotyövoima, järjestäytymisen ja työehtoneuvottelujen vapaus, terveys ja turvallisuus, naisten oikeudet ja työajat.

Luokitus perustuu kansainvälisiin ja toimialakohtaisiin standardeihin kestävästä liiketoiminnasta, esimerkkeinä YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet ja GRI G4. Mittaristo tarjoaa vertailumahdollisuuden toimialojen sisällä, toimialojen välillä, mittausteeman sisällä ja ajan kuluessa. Kolmen vuoden välein tapahtuva mittariston tarkempi arviointi tekee mittaristosta suhteellisen vakaan, sillä se vähentää isojen muutosten tarvetta lyhyellä aikavälillä. Arvoketjujen osalta ei huomioida vielä jakelun, vähittäiskaupan, loppukäytön tai tuotteiden ja palvelujen kulutuksen vaikutuksia. Koko arvoketjun sijaan huomion kohteena ovat kuitenkin nimenomaan alihankkijat ja kaivannaisteollisuuden liikekumppanit. Mittaristoon osallistuminen ei maksa yritykselle mitään ja koska aloite on ensimmäinen laatuaan, sen voidaan katsoa hyödyttävän myös yrityksiä. Olemassa on toki jo raportointiviitekehyksiä soveltamaan esimerkiksi YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevia ohjaavia periaatteita. CHRB kuitenkin tarjoaa ensimmäisen selvän mittariston ja yritysten vertaisarviointityökalun.

Luokituksessa keskitytään ainoastaan yhteiskuntavastuun sosiaaliseen ulottuvuuteen, ja vielä rajatumminkin ihmisoikeuksiin. Siinä huomioidaan hallinnointi, liiketoiminnan tulokset ja riskit. Sosiaalinen pääoma korostuu ylitse muiden. Mittaristo keskittyy lähinnä yrityksen menneisiin ja nykyisiin toimiin. Listauksessa mukana olevia yrityksiä kontaktoidaan prosessista ja varmistetaan, että kaikki arvioinnit ovat reiluja ja kattavat kaiken julkisesti saatavilla olevan tiedon. VBDO:n tutkijatiimi varmentaa CHRB:n tutkimusprosessin analysoimalla satunnaisotannan avulla 10 % tutkimuksen tiedoista. Tutkijatiimi ei ole mukana varsinaisessa tutkimuksessa. Kuitenkaan itse mittaristoa ei tässäkään tapauksessa ole varmennettu.

Luokituksen heikoin lenkki on mittareiden välinen tasapaino. Mittaristo ei kata kvantitatiivisia mittareita, koska ihmisoikeuksia on vaikea määritellä määrällisesti. Myöskään yrityksen positiivisia vaikutuksia tai tuotantoketjun loppupäätä ei vielä huomioida.

4.4 CSRHub

Kuva 4. CSRHub: Alma Media Corporation CSR Ratings⁵¹

CSRHub kattaa yli 16 511 yrityksen vastuullisuustietoja 135 toimialalta 133 maasta. Sillä on maailman kattavin tietokanta vastuullisuustiedoista. Sen ensisijainen kohderyhmä ovat yksityiset yritykset, mutta se pyrkii kattamaan pian myös listattujen yritysten vastuullisuustiedot. CSRHubin lähteet kattavat yhdeksän johtavan tutkimusyrityksen tiedot. Nämä yritykset ovat Asset4/Thomson Reuters, Carbon Disclosure Project, EIRIS, GovernanceMetrics International/Corporate Library, IW Financial, MSCI (RiskMetrics IVA and Impact Monitor), RepRisk, Trucost ja Vigeo. Lisäksi se kerää tietoja tunnetuista indekseistä, julkaisuista, listauksista, kansalaisjärjestöiltä ja viranomaisilta. Yrityksiltä ei kysytä suoraan mitään tietoja.

CSRHub on jakanut yritysten vastuullisuudesta suoriutumisen neljään pääkategoriaan ja 12 alakategoriaan. Pääkategoriat ovat yhteisö, työntekijät, ympäristö ja johtaminen. Yhteisö-kategoria kattaa yrityksen sitoutumisen paikalliseen, kansalliseen ja globaaliin yhteisöön, johon sen liiketoiminta vaikuttaa. Huomion kohteena ovat ihmisoikeudet, tuotantoketju, tuotteen laatu ja turvallisuus, tuotteen vastuullisuus, yhteisön kehitys ja hyväntekeväisyys. Työntekijät-kategoria sisältää yrityksen politiikkojen ja ohjelmien laadun, kansallisten lakien ja sääntelyn noudattamisen ja proaktiiviset johtamisaloitteet. Tarkemmin sanottuna se kattaa monimuotoisuuden, työoikeudet, työelämän suhteet, kompensatiot, edut, koulutuksen sekä työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden.

Ympäristö-kategoria arvioi muun muassa yrityksen ympäristöllistä suorituskykyä, ympäristöllisten sääntöjen noudattamista ja ekologisen jalanjäljen vähentämistä.

⁵¹ CSRHub: <http://bit.ly/2cxYn8l>. Viitattu 28.8.2016.

Siihen lukeutuvat ympäristöpolitiikat, ympäristöraportointi, jätteiden hallinta, resurssien hallinta, energiankäyttö, ilmastonmuutospolitiikat ja suorituskyky. Lopuksi johtamis-kategoriassa korostuvat johtamisetiikat, hallituksen kokoaminen, johtajien palkkiot, läpinäkyvyys ja raportointi sekä sidosryhmien hoitaminen. Käytännössä mitataan kuinka sitoutunut johto on vastuullisuuteen ja toteutuuko vastuullisuus organisaation kaikilla tasoilla. Näiden neljän pääkategorian ja 12 alakategorian lisäksi CSRHubissa on mukana avoin määrä erityisaiheita, jotka eivät liity juuri näihin kyseisiin kategorioihin. Yritykseen liittyvä tieto voi joko mennä johonkin alakategoriaan, erityisaiheisiin tai molempiin.

Yrityksen arvioimista varten CSRHub tarvitsee 2-6 lähdeä ja riittävästi dataa jokaista vastuullisuuden alakategoriaa varten. Kokonaispisteen saamiseksi tarvitaan tietoja kaikista neljästä pääkategoriasta ja ainakin viidestä alakategoriasta. Kun yrityksestä on löydetty tarpeeksi tietoa, lähteistä koottu data normalisoidaan ja siitä poistetaan mahdolliset vääristymät. Jokainen dataelementti arvioidaan 0-100 asteikolla, jossa 100 on positiivisin aste. Lähteitä painotetaan niiden luotettavuuden mukaan. Mikäli jostakin asiasta ei saada tarpeeksi tietoa, se pudotetaan pois mittaristosta. Jokaisesta yrityksestä kerätään myös yrityksen yhteystiedot, kuvaus sen toiminnasta, sijainti ja verkko-osoite.

Yritykset luokitellaan toimialajärjestelmän NAICSin (The North American Industry Classification System) avulla. NAICS luokittelee toimialat paljon yksityiskohtaisemmin kuin vaikkapa yleisesti käytössä oleva Global Industry Classification Standard (GICS) -järjestelmä. NAICS-järjestelmässä on yhteensä 135 toimialaa. Yrityksen kokonaispistemäärä perustuu painotettuun keskiarvoon kategoriakohtaisista pisteistä. Painokertoimet saa jokainen rekisteröitynyt käyttäjä itse valita. Mikäli tarkastelee yritysten arvosteluja ilman rekisteröitymistä, voi toimija valita muutaman eri keskivertoprofilin painotuksista mieleisensä. Jokainen käyttäjä saa siis valita mitä yhteiskuntavastuun ulottuvuuksia haluaa painottaa eniten ja mitä vähiten. Kappaleen alussa olevassa esimerkinomaisessa kuvituskuvassa esitetyn AlmaMedian profilia yksityiskohtaisemmista yritystiedoista joutuu maksamaan.

CSRHubin arvostelussa korostuu mittariston kattavuus. Mittaristossa huomioidaan kaikki ESG-ulottuvuudet sekä hallinnointi, riskit, liiketoiminnan tulokset ja tulevaisuuden näkymät. Pääoman muodoista huomioidaan innovaatiot, pienempi riippuvuus uusiutumattomista luonnonvaroista, työntekijöiden sitoutuminen ja ekotehokkuus. Olennaisuudet huomioidaan siten, että jokainen käyttäjä voi itse päättää eri ulottuvuuksien painokertoimet. Arvostelussa korostuu myös vastuullisten viitekehysten huomiointi.

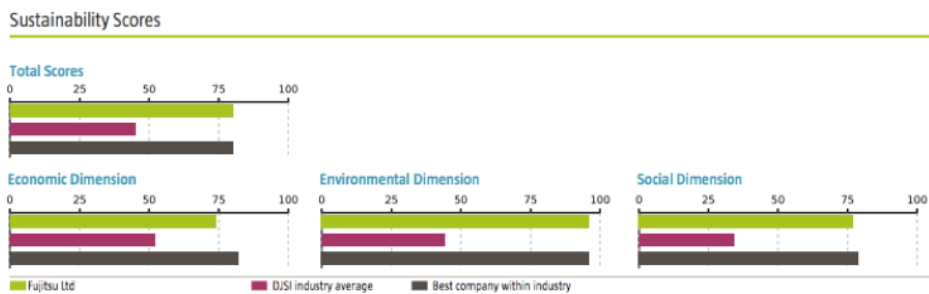
Läpinäkyvyys on mittaristossa melko hyvä. Verkkosivuilla ei tosin kerrota yksityiskohtaisesti eri indikaattoreista ja kysymyksistä. Metodologian kehittämistä ei erikseen puhuta. CSRHub tekee kuitenkin joka kuukausi erillisen manuaalisen arvioinnin yritysten tiedoista varmistaakseen, ettei mitään ilmeistä ongelmaa ole jäänyt huomioimatta automaattisessa päivitysprosessissa. Pitkän aikavälin horisontti ja arvoketjut mainitaan, mutta niiden huomioimisesta ei kerrota sen tarkemmin.

Yrityksen suoriutumista voi vertailla ajallisesti, eri yritysten ja toimialojen kesken. Maantieteellistä sijaintia ei ole huomioitu eikä eri yritysten pistemääriä ole koottu yhteen listaan. Sen sijaan vertailu tulee tehdä itse. CSRHub tarjoaa erittäin laajan tietokannan, jonka perusteella yrityksen suorituskykyä arvioidaan. Tämän vuoksi se voi tuoda yritykselle lisäarvoa kokoamalla kaikki tiedot yhteen. Vaikka CSRHub:n arvostelujen kokoaminen ei viekään yritysten ajallisia resursseja, niiden tulosten tarkempi analysointi vaatii rekisteröitymistä ja erillistä maksua. Maksu vaihtelee sen mukaisesti, kuinka pitkälle ajanjaksolle haluaa tilata raportteja. Mittaristoa ei varmenneta. Tietojen varmentamisesta ei myöskään puhuta, mutta koska tiedot perustuvat julkisiin lähteisiin, ne ovat osin varmennettuja.

Sidosryhmien mukaan lukemista, tietojen, mittareiden tasapainon huomioimista ja mittariston puolueettomuutta ei käsitellä verkkosivuilla. Tiedon puuttumisen vuoksi myöskään puolueettomuutta ja muita ei voida todentaa. Osasta CSRHubin käyttämistä lähteistä olevat tiedot on varmennettu (esimerkiksi CDP), mutta itse CSRHubin mittaristoa ei ole varmennettu.

4.5 Dow Jones Sustainability Indices

Kuva 5. RobecoSAM, Fujitsu Ltd. Industry Group Leader Report, DJSI 2015⁵²

Dow Jones Sustainability Indices on S&P Dow Jones Indices:n ja RobecoSAM:n yhteisesti hallinnoima indeksisarja. Indeksisarjassa olevat indeksit perustuvat RobecoSAM:n suorittamaan arviointiin yritysten kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesta suorituskyvystä. DJSI World -indeksi julkaistiin ensimmäisen kerran syyskuussa 1999. RobecoSAM kutsuu vuosittain 2 500 suurinta Dow Jones Total Stock Market -indeksin yritystä vastaamaan Corporate Sustainability Assessment-kyselyyn (CSA). Tästä joukosta paras 10% sisällytetään DJSI World -indeksiin. Indeksisarjan tavoitteena on tarjota sijoittajille vertailukohta niiden vastuullisen sijoituksen portfolioita varten.

52 RobecoSAM, Fujitsu Ltd. Industry Group Leader Report, DJSI 2015: <http://bit.ly/2c8qUTi>.

Yritysten arviointi perustuu toimialakohtaiseen 80–120 kysymyksen patteristoon. Jokainen yhteiskuntavastuun ulottuvuus sisältää keskimäärin 6–10 kriteeriä ja jokainen kriteeri sisältää 2–10 kysymystä. Kriteerit jaetaan yleisiin ja toimialakohtaisiin kriteereihin. Yleisiin kriteereihin vastaavat kaikki yritykset ja toimialakohtaisiin kriteereihin vastaavat kaikki yritykset toimialansa mukaisesti. Yleinen kriteeristö kattaa johtokäytännöt ja yrityksen suoriutumisen, kuten inhimillisen pääoman kehittämisen, raportoinnin sekä riskien ja kriisien hallinnan. Toimialakohtainen kriteeristö kattaa esimerkiksi brändinhallinnan ja alihankkijoiden standardit. Jokaisen kriteerin kysymykset arvioivat yrityksen tietoisuutta yrityksen taloudelliseen menestykseen vaikuttavista tekijöistä, strategioiden luomista ja toimeenpanoa sekä raportoinnin ja viestinnän laatua. Samalla kriteerillä voi olla erilainen kysymys eri toimialalle.

Koska tietoa käytetään yhdessä finanssianalyysin kanssa omaisuudenhallinnassa, pitkän aikavälin arvontuottamismahdollisuuksiin yhteydessä olevat vastuullisuustekijät painottuvat näissä indekseissä. Jokaisesta kriteeristä voi saada 0–100 pistettä, minkä jälkeen sille määrätään vastuullisuuden ulottuvuuskohtainen painotus ja myöhemmin koko kysymyspatteriston painotus. Esimerkiksi sähkötarvikkeissa korostuu ympäristöulottuvuus enemmän kuin pankki- ja lääkealalla. Toimialasta riippuen yleinen kriteeristö kattaa noin 40–50 % arvioinnista, jolloin vähintään 50 % arvioinnista liittyy yhteiskuntavastuun ulottuvuuksiin. Painotukset perustuvat RobecoSAM:n tutkijoiden analyysiin jokaisesta toimialasta. Toimialaluokitus perustuu GICS-toimialaluokitusjärjestelmään, joka kattaa 59 toimialaa.

Yritysten on kyselyyn vastaamisen lisäksi annettava vastauksia tukevaa aineistoa. Monien kysymysten kohdalla yritys voi saada maksimipistemäärän ainoastaan, mikäli se tarjoaa riittävästi todistusaineistoa vastauksensa tueksi. Tarvittaessa yritykseen otetaan suoraan yhteyttä, jotta tietojen oikeellisuus saadaan varmistettua. Lisäksi yrityksen vastaukset varmennetaan media- ja osakanalyysin avulla. Siinä tarkastellaan median ja osakkeenomistajien kommentteja sekä muita julkisesti saatavilla olevia tietoja yrityksiltä, kansalaisjärjestöiltä, viranomaisilta ja kansainvälisiltä järjestöiltä. Tavoitteena on tunnistaa yritysten osallistuminen ja vastaukset ympäristöllisissä, sosiaalisissa ja taloudellisissa kriisitilanteissa, joilla on voinut olla haitallista vaikutusta yritysten maineen ja liiketoiminnan kannalta. Media- ja osakanalyysissa käytetyn aineiston on esiarvioinut johtava ESG-asioihin erikoistunut tutkimusyritys RepRisk. Painotukset media- ja osakas-analyysissa esiin nousseita tapauksia varten on etukäteen määritelty toimialoittain sekä suhteessa tapauksen potentiaaliin vaikutuksiin yritykselle.

Kun yhteispisteet on laskettu, saman toimialan yritykset listataan vertaamalla niitä toisiinsa ja tällä tavoin valitaan DJSI-indeksiin luetut yritykset. Lopuksi eettisen sijoittamisen tutkimiseen keskittyvä Sustainabilitys-yritys tarkistaa indeksiin valitut yritykset. Indeksiiin valitut yritykset eivät saa osallistua epäeettisiksi luokiteltujen tuotteiden myyntiin, kuten aseiden ja tupakan myyntiin. Kun yritys on valittu DJSI-indeksiin, sen vastuullista toimintaa seurataan jatkuvasti. Seuranta tukevat

RepRiskin tuottamat mediatiedot. Esimerkiksi ihmisoikeusloukkauksen seurauksena yritys voidaan lukea pois indeksistä.

Indeksi on olemassa kahdelle muulle maantieteelliselle luokitukselle DJSI World -indeksin lisäksi: DJSI-alueille (Aasia/Tyynimeri, Eurooppa, Pohjois-Amerikka) ja DJSI-maat (Australia, Kanada, Korea, Chile). Lisäksi S&P Jones Indices ylläpitää niin kutsuttuja ”blue chip -indeksejä”, jotka ovat toimialakohtaisia indeksejä.

DJSI-indeksisarjassa esitellään selkeästi aineistonkeruu ja metodologia. Kyselylomake-esimerkkejä tarjotaan. Indeksia hallinnoi DJSI Index Committee, jossa on sama määrä S&P Dow Jones Indices:n ja RobecoSAM:n edustajia. Komitea on vastuussa muutosten tekemisestä yritysten yhteispisteisiin mukaan lukien yritysten poistaminen indeksistä. Se myös arvioi indeksien metodologiaa. Päätökset tehdään itsenäisesti perustuen julkisesti saatavilla olevaan tietoon, jotta vältetään mitään epäedullista vaikutusta markkinoihin. Jokainen indeksi arvioidaan kerran vuodessa. Lisäksi indeksissä mukana olevia yrityksiä arvioidaan jatkuvasti. Yritysmuutokset otetaan mukaan heti, kun ne tulevat voimaan ja näistä muutoksista kerrotaan mikäli mahdollista 2 päivää ennen niiden toimeenpanoa. Muutokset indeksin muotoon ja metodologiaan ilmoitetaan hyvissä ajoin. Corporate Sustainability Assessment -kyselyä (CSA) varten on asetettu metodologiakomitea, vastuullisen sijoittamisen tutkimustiimi sekä vastuullisten sovellusten ja toimintojen tiimi. Komitean ja tiimin analytiikat määritetään toimialakohtaisesti ja he osallistuvat toimialakonferensseihin, pyöreän pöydän keskusteluihin toimialojen organisaatioiden kanssa ja ovat suorassa yhteydessä yrityksiin päättäessään vastuullisuuskriteereistä. Lisäksi analytikoilla on käytössään yleisiä kriteereitä, esimerkiksi tuotantoketjujen hallintaa varten.

Yritysten kanssa konsultoidaan säännöllisesti ja mittariston tiedot varmenneetaan. Deloitte varmentaa myös itse mittariston arviointiprosessin. Tuotantoketjut huomioidaan osassa toimialakysymyksistä. Niitä ei esimerkiksi huomioida asiakaspalvelualaa koskevissa kysymyksissä. Pitkän aikavälin horisontin huomiointiin liittyen kyselyssä pyydetään tunnistamaan kaksi tärkeää pitkän aikavälin (3-5-vuotta tai +5-vuotta) riskiä, jotka yritys on tunnistanut merkittävimmiksi liiketoimintansa kannalta. Lisäksi yritysten tulee kertoa miten he pyrkivät lieventämään näitä potentiaalisia riskejä. Osan CSA:n kysymyksistä mainitaan perustuvan esimerkiksi ILO:n sopimukseen tai GRI G4:ään. Kyselypatteristossa myös kysytään, onko yritys sitoutunut politiikassaan kunnioittamaan esimerkiksi YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevia ohjaavia periaatteita. Kysymyspatteristo on täynnä etukäteen määritellyjä monivalintakysymyksiä, joten laadulliset mittarit puuttuvat. Kuitenkin mittaristossa käsitellään absoluuttisia ja suhteellisia mittareita ja riskit sekä mahdollisuudet on huomioitu.

Huomioidakseen sijoittajien vaatimukset, DJSI poislukee yritykset, jotka ovat mukana seuraavilla aloilla: alkoholi, tupakka, uhkapelit, aseet, rypälepommit, tuliaseet, maamiinat, aikuisviihde, ydinaseet, ydinvoiman tuottaminen ja ydinvoiman myynti. Sustainability arvioi DJSI:hin sisältyvät yritykset näiden alojen osalta ja poistaa niissä mukana olleet yritykset. RobecoSAM päättää uraanin

louhintaa harjoittavien myyntien poisjättämisestä. Mikäli yli 5 % yrityksen myynnistä tulee aseista, se poistetaan. Muiden alojen kohdalla raja-arvona pidetään 0 %:ia. RobecoSAM:n Sustainability Investing -analytiikat arvioivat jokaisen CSA:ssa mukana olleen toimialan, jotta tunnistettaisiin toimialojen kannalta olennaisimmat pitkän aikavälin arvonmuodostukseen vaikuttavat oletukset. Tämän olennaisuusanalyysin tulokset vaikuttavat eri kriteereiden painotuksiin.

Indeksin käyttökelpoisuus on melko hyvä. CSA-kyselyyn vastaaminen on ilmaista. Kysymysten ollessa monivalintakysymyksiä, niihin menee suhteellisesti vähemmän aikaa vastata kuin laadullisiin kysymyksiin. Indeksi kattaa vastuullisuuden eri ulottuvuudet. CSA-kysely kattaa hallinnan, riskien ja mahdollisuuksien hallinnan sekä liiketoiminnan tulokset. Pääomista huomioidaan taloudellisen pääoman lisäksi esimerkiksi henkisen pääoman kehittäminen, kyvykkyyksien säilyttäminen, brändin hallinta, innovaatiot ja ekotehokkuus. Indeksin ajallinen vertailtavuus on hyvä. Kyselyyn vastanneet yritykset voivat verrata tuloksiaan DJSI:hin päässeiden keskiarvoihin eri indikaattoreissa, vaikka eivät olisi itse päässeet mukaan indeksiin. Indeksi mahdollistaa myös hyvin toimialakohtaisen ja yrityskohtaisen vertailun.

4.6 FTSE4Good Index

Kuva 6. FTSE Russell (2016), FTSE4Good Index Series. Factsheet⁵³

Top 5 Constituents - FTSE4Good Global Index

Constituent	Country	ICB Sector	Net MCap (USDm)	Wgt %
Apple Inc.	USA	Technology Hardware & Equipment	609,163	3.37
Microsoft Corp	USA	Software & Computer Services	435,383	2.41
Johnson & Johnson	USA	Pharmaceuticals & Biotechnology	324,415	1.80
AT&T	USA	Fixed Line Telecommunications	250,939	1.39
Nestle	Switzerland	Food Producers	243,569	1.35
Totals			1,863,470	10.31

FTSE4Good-indeksisarja on yritysten ESG-asioista suoriutumista kuvaava osake-markkinaindeksi. Se on julkaistu vuosittain vuodesta 2001 lähtien ja sen ensisijaisena kohderyhmänä ovat sijoittajat ja muut sidosryhmät. Indeksisarjan omistaa Financial Times ja London Stock Exchange. FTSE tekee myös yhteistyötä yhteiskuntavastuuseen keskittyneen tutkimusyriyksen Ethical Investment Research Service:n (EIRIS) kanssa. Indeksit kattavat FTSE4Good Global -indeksin lisäksi maantieteelliseen sijaintiin (esimerkiksi Eurooppaan, Yhdysvaltoihin, Japaniin) ja toimialaan keskittyviä indeksejä.

⁵³ FTSE Russell (2016), FTSE4Good Index Series. Factsheet. <http://bit.ly/2bRF2Cb>.

Indeksiin voidaan lukea mukaan kaikki ne yritykset, jotka ovat olleet jo aiemmin FTSE4Good-indeksisarjassa tai vaihtoehtoisesti luetaan tiettyihin muihin FTSE-osa-keindeksisarjoihin, kuten FTSE Developed Index, FTSE Developed Europe Index tai FTSE Emerging Index. Indeksien aineisto kerätään julkisista lähteistä: vuosittaisista raporteista, yritysten verkkosivuilta ja ESG-arviointiorganisaatio EIRIS:in hallinnoimasta materiaalista. Yritysten yksityisesti tarjottavia tietoja ei hyväksytä mukaan arviointiin.

FTSE on päivittänyt metodologiansa viimeksi vuonna 2014. Uusi malli sisältää yli 300 indikaattoria, 14 teemaa ja kolme pilaria. Indikaattoreista 100 on toimialakohtaisia. Nämä pilarit jakautuvat hallinnolliseen, ympäristölliseen ja sosiaaliseen ulottuvuuteen. Hallinnollisessa ulottuvuudessa teemoja ovat korruptionvastaisuus, verojen läpinäkyvyys, riskien hallinta ja yrityksen hallinta. Ympäristöllinen ulottuvuus kattaa ilmastomuutoksen, vedenkäytön, biodiversiteetin sekä saasteet ja resurssit. Sosiaalinen ulottuvuus sisältää terveyden ja turvallisuuden, työstandardit, ihmisoi-keudet ja yhteisön sekä asiakasvastuullisuuden. Lisäksi ympäristöllisessä ja sosiaalisessa ulottuvuudessa tarkastellaan myös tuotantoketjujen toimintaa.

Arviointi jaetaan kahteen osaan: pisteisiin ja altistumiseen: ensimmäisessä mitataan yrityksen käytäntöjä ja suoriutumista, ja jälkimmäisessä mitataan olennaisuutta. Jälkimmäistä mitataan lähinnä toimialakohtaisesti (Industry Classification Benchmark (ICB) Subsectors) ja sillä, onko yrityksellä toimintaa tietyissä maissa. Jokaiselle yritykselle annetaan pisteitä 0–5, joista 5 on korkein. Vuodesta 2016 lähtien yritykset, joiden FTSE ESG Rating on 3.2 tai korkeampi, lisätään indeksiin. ESG-pilareiden pisteytys perustuu kustakin indikaattorista saatuihin pisteisiin, jotka painotetaan kunkin teeman kohdalla tietyn altistustason mukaisesti. Matala altistus saa painon 1, keskivertoaltistus saa painon 2 ja korkea altistus painon 3. Toimialakohtaisuus mitataan vertaamalla yrityksen pisteitä muihin saman toimialan yrityksiin. Esimerkiksi ESG-tulos 1 tarkoittaa, että yritys on alimmassa 1 %:ssa, ja 100 tarkoittaa, että yritys on ylimmässä 100 %:ssa verrattuna toimialan muihin yrityksiin.

Yritykset, jotka valmistavat seuraavia tuotteita poisluetaan indeksistä: tupakka, asejärjestelmät, aseiden osat, ampumatarvikkeet, jalkaväkimiinat, köyhdytetty uraani, kemikaaliset tai biologiset aineet ja ydinvoima. Tässä yhteydessä tehdään myös poikkeuksia, esimerkiksi ydinvoiman valmistajien tulee täyttää 95 %:ia toimialakohtaisista indikaattoreista terveys ja turvallisuus -teemassa tulleeseen luetuksi indeksiin.

Globaalin indeksin lisäksi FTSE4Good tarjoaa myös maantieteelliseen sijaintiin perustuvia vastuullisuusindeksejä, kuten Euroopan, Yhdysvallat ja Japanin kattavia indeksejä, sekä toimialakohtaisia ja tuotekohtaisia indeksejä, kuten äidinmaidonkorvikeindeksi.

Arvoketjut huomioidaan indeksissä sosiaalisen ja ympäristöllisen vastuullisuuden osalta. Metodologian kehitystä arvioi säännöllisesti itsenäinen komitea, joka koostuu sijoitusyhteisöstä, yrityksistä, kansalaisjärjestöistä, ammattiliitoista ja tutkijoista. FTSE International Limited on indeksin valvoja, ja se on arvioi metodologian

perussäännöt vähintään kerran vuodessa. FTSE Russell toimeenpanee muutokset. Itse indeksiä päivitetään päivittäin. Merkittävistä muutoksista konsultoidaan sidosryhmien kanssa. Valituksen indeksistä voi antaa indeksissä oleva yritys, kansallinen organisaatio tai vähintään 10 indeksikäyttäjän ryhmä eri organisaatiosta. Vertailtavuus toimialojen sisällä on hyvä. Myös ajallinen vertailu onnistuu mittarin ollessa suhteellisen vakaa. Indeksi ei vie yrityksen resursseja ja se antaa kattavan kuvan ainakin eri ESG-aiheista.

Muutoin kattavuuden osalta indeksissä ei kerrota esimerkiksi eri pääomien mukaanlukemisesta. Mikäli rekisteröityy FTSE:n asiakkaaksi, on mahdollista luoda indeksejä teeman, pilarin, maantieteellisen sijainnin, pisteytyksen tai altistusvaikutuksen mukaan tai näiden kaikkien. Lisäksi metodologian kehittämiskomiteassa on mukana eri sidosryhmiä. Muutoin olennaisuudessa keskeisintä on lähinnä toimialojen erojen huomiointi. Verkkosivuilla kerrotaan yleisesti metodologiasta. Indikaattorien yksityiskohtaista kuvausta ei kerrota. Epäselväksi jää myös se, miten indeksiin mukaan otettavat yritykset rajataan. Äidinmaidonkorvikeindeksin kohdalla kerrotaan selkeästi, että yritysten tulee täyttää viisi eri kansainvälisiin standardeihin pohjautuvaa kriteeriä, mutta muissa indekseissä ei tällaisia erityisvaatimuksia kerrota.

Sivustolla ei puhuta, että tietoja varmennettaisiin. Toki julkisesti saatavilla olevat tiedot ovat tavallaan jo varmennettuja. Mittaristoa ei varmenneta. Indeksi perustuu IOSCO Principles for Financial Benchmarks:iin, mutta muita ESG-kohtaisia kansainvälisiä standardeja ei mainita mittariston lähtökohtina.

Pitkän aikavälin horisonttia ei mainita indeksissä. Mittaristo kattaa sekä laadullisia että määrällisiä mittareita, mutta niiden ominaisuuksia ei avata sen tarkemmin.

4.7 Global 100 Most Sustainable Corporations in the World

Kuva 7. Corporate Knights, 2016 Global 100 results⁵⁴

Rank - 2016 ▲	Company ▲	Country ▲	GICS Industry ▲	Overall Score ▲
1	BMW	Germany	Automobiles	80.10%
2	Dassault Systemes	France	Software	75.70%
3	Outotec	Finland	Construction & Engineering	74.40%
4	Commonwealth Bank of Australia	Australia	Banks	73.90%
5	adidas	Germany	Textiles, Apparel & Luxury Goods	73.10%

54 Corporate Knights, 2016 Global 100 results: <http://bit.ly/1WxaRh0>.

Global 100 Most Sustainable Corporations in the World julkaistiin ensimmäistä kertaa vuonna 2005. Indeksia hallinnoi kanadalainen media- ja sijoitusneuvojayritys Corporate Knights. Global 100 -indeksin laskee saksalainen indeksituottaja Solactive. Indexi on ensisijaisesti suunnattu kuluttajia varten. Siihen valitaan aluksi kaikki pörssiyhtiöt, joiden markkina-arvo on vähintään kaksi miljardia Yhdysvaltain dollaria. Indeksistä poistetaan ensimmäiseksi ne yritykset, jotka eivät arvioi vastuullisuuttaan kaikkien toimialakohtaisten pääindikaattoreiden avulla. Raja menee 75 %:ssa eli mikäli yritys julkaisee alle 75 % toimialan pääindikaattoreista sivuillaan tai raporteissaan, se otetaan pois indikaattorista. Toimialat määritellään Global Industry Classification Standardin (GICS) Industry Group -listauksen mukaisesti.

Pääindikaattoreihin luetaan tällä hetkellä yhteensä 12 indikaattoria. Nämä määrittyvät sen mukaan, mitä indikaattoreita suuret pörssiyritykset käyttävät ja julkaisevat. Vähintään 10 %:n toimialan suurista pörssiyhtiöistä tulee käyttää indikaattoria ennen kuin se luetaan pääindikaattoriksi. Esimerkiksi jos jossakin toimialaryhmässä kaikki 12 indikaattoria toimivat pääindikaattoreina, tulee yrityksen tällöin julkaista vähintään yhdeksää niistä ($12 \times 75 \% = 9$), jotta se pääsee eteenpäin yritysten arvioinnin seuraavaan vaiheeseen. Pääindikaattoreiden lista vaihtuu sen mukaan, mitä tietoja yritykset julkaisevat. Tällä hetkellä 12 pääindikaattoria ja niiden laskentakaavat ovat seuraavat:

- Energiatuottavuus: liikevaihto / energian käyttö (gigajouleina)
- Hiilidioksidituottavuus: liikevaihto / kasvihuonekaasupäästöt (Kasvihuonekaasuprotokollan eli GHG-protokollan Scope 1 ja 2)
- Vesituottavuus: liikevaihto / veden takaisinotto (kuutiometreissä)
- Jätetuottavuus: liikevaihto / kierrättämätön jäte (metri tonneina)
- Innovaatiokyky: tutkimus- ja tuotekehityskulut / liikevaihto
- Prosenttiosuus maksetuista veroista: maksetut verot / EBITDA, eli tulos ennen korkoja, veroja, poistoja ja kuoletuksia
- Johtajan palkka suhteessa keskivertotyöntekijän palkkaan: johtajan kokonaispalkkio / (kaikkien palkkioiden määrä / työntekijöiden määrä)
- Eläkerahastojen status: etuus pohjaisten eläkejärjestelyjen varat - etuus pohjaisten eläkejärjestelyjen obligaatiot / varojen yhteismäärä tai etuus pohjaiset kulut / varojen yhteismäärä
- Turvallisuussuoriutuminen: absoluuttisten tapaturmien lukumäärä ja lukumäärä, kuinka paljon aikaa tapauksissa meni (per 200 000 työntekijätuntia)
- Työntekijöiden vaihtuvuus: lähtijöiden lukumäärä / kaikkien työntekijöiden keskiverto
- Johtamisen monimuotoisuus: naisten edustus johdossa ja hallituksessa
- Mekanismit, jotka liittävät johdon korvaukset yrityksen vastuullisuudesta suoriutumiseen eli halutaan tietää, onko linkkiä vastuullisen suoriutumisen ja johtajien korvausten välillä.

Seuraavaksi yrityksille tehdään Pitroskin F-Score -testi, joka kattaa yhdeksän yksilöllistä testiä. Jokaisesta testistä voi saada hyväksytyyn tai hylätyn (0–1 pistettä). Yrityksen on saatava vähintään viisi pistettä läpäistäkseen testin. Testit mittaavat yrityksen taloudellista suoriutumista. Testissä kysytään esimerkiksi onko yrityksen nettovoitto kuluvan vuoden aikana positiivinen. F-Score -testin jälkeen indeksistä poistetaan ne yritykset, joiden GICS Sub-Industry -luokitus liitetään tupakkaan. Mikäli yritys yhdistetään ilmailu- ja puolustusteollisuuteen, sen liikevaihto testataan. Jos suurin osa yrityksen liikevaihdosta tulee puolustuksesta (esimerkiksi aseiden valmistuksesta), otetaan yritys pois listalta.

Tämän jälkeen tarkistetaan mitkä indeksissä vielä mukana olevista yrityksistä ovat maksaneet vastuullisuuteen liittyviä sakkoja tai saaneet muita rahallisia rangaistuksia kuluneen vuoden aikana. Ainoastaan rahalliset rangaistukset huomioidaan, joten esimerkiksi oikeudelliset syytökset jäävät huomiotta. Sakkojen suhteen katsotaan montako prosenttia ne edustavat yhtiön kokonaisliikevaihdosta edellisten 12 kuukauden aikana. Alimpaan toimialakohtaiseen neljännekseen jääneet yritykset jätetään pois indeksistä. Tämän jälkeen aiemman vuoden indeksissä mukana olleet yritykset listataan mukaan indeksiin, mikäli ne eivät ole saaneet sakkoja kuluneen vuoden aikana. Lopuksi yritykset arvostellaan 12 pääindikaattorin avulla. Yritykset arvioidaan vain oman toimialan kannalta keskeisten indikaattoreiden avulla. Jokaiselle toimialalle on annettu tietty määrä paikkoja Global 100 -listassa. Paikkojen määrä perustuu taloudelliseen vertaisarviointi-indeksiin MSCI ACWI:in.

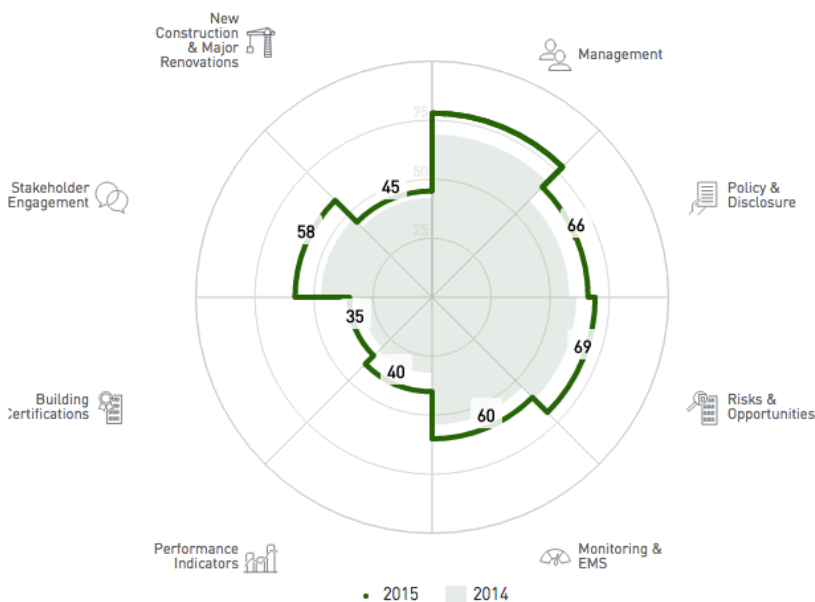
Global 100 Most Sustainable Corporations in the World -indeksissä aineisto, aineistonkeräys ja metodologia on hyvin avattu. Tietoja ei kuitenkaan ole koottu mihinkään tiettyyn kohtaan verkkosivuilla, vaan niiden löytäminen vaatii hieman etsimistä. Indeksissä ei myöskään kerrota kuka mittariston on kehittänyt tai onko sitä varten konsultoitu ketään. Indeksien tiedot päivitetään vuosittain ja pääindikaattorit vaihdetaan tarpeen tullen yritysten raportointikäytännöistä riippuen. Metodologian kehittämisestä ei kuitenkaan puhuta mitään. Mittareissa korostuu taloudellinen pääoma, mutta myös ekotehokkuus, innovointi ja työntekijöiden vaihtuvuus. Vaikka indeksissä huomioidaankin kaikki kolme yhteiskuntavastuun ulottuvuutta, siinä samanaikaisesti huomioidaan vain niiden vaikutukset liiketoimintaan.

Indeksissä olevien yritysten ajallinen vertailtavuus on hyvä, sillä kvantitatiiviset kysymykset mahdollistavat erityisen hyvin vertailun. Toisaalta vertailtavuus heikenee, jos pääindikaattorit vaihtuvat. Pääindikaattoreiden vaihtuminen on täysin riippuvainen yritysten päätöksistä lisätä raportointikäytäntöjään ja siten se tekee mittarista hieman epävakaa. Toimialojen keskeinen vertailu on hyvä ja samoihin yritysten välinen, kunhan samat yritykset pääsevät mukaan taas ensi vuoden indeksiin. Indeksiin osallistuminen on yrityksille ilmaista eikä sitä varten tarvitse käyttää ajallisia resursseja. Indeksien antama lisäarvo kuluttajille ja yrityksille saattaa tosin jäädä hieman suppeaksi, sillä yhteiskuntavastuun alueita käsitellään melko rajatusti ja ainoastaan taloudellisen pääoman näkökulmasta käsin.

Puolueettomuudesta, sidosryhmien mukaan lukemisesta sekä tietojen ja mittariston varmentamisesta ei kerrota sivustolla. Vastuullista viitekehystä ei huomioida mittariston kehityksessä, kuten ei myöskään arvoketjuja tai pitkän aikavälin horisonttia. Indeksissä ei huomioida laadullisia mittareita, negatiivisia ja positiivisia puolia eikä mennyttä ja tulevaa kehitystä. Sen sijaan mittaristo keskittyy kuvaamaan yrityksen nykyistä yhteiskuntavastuun tilaa.

4.8 Global Real Estate Sustainability Benchmark

Kuva 8. GRESB, 2015 Report Highlights, Aspect Scores⁵⁵

Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) on alankomaalainen yritys, joka on julkaissut samannimistä globaalia kiinteistöalan yritysten välistä listausta vuodesta 2014 lähtien. Listausta keskittyy kiinteistöalan julkisten, yksityisten ja suorien portfolioiden arvioimiseen, ja se on suunnattu erityisesti vastuullisuudesta kiinnostuneille sijoittajille. GRESB:iin osallistuvien kiinteistöyritysten ja rahastojen on täytettävä 50 kysymystä kattava kysely. Kyselyssä kerätään portfolio-tason aineistoa muun muassa energian ja veden kulutuksesta, kasvihuonekaasupäästöistä ja jätteistä. Osanottajat voivat valita kolmesta eri portfoliotyypistä: a) vain vakituiset sijoitukset, b) yhdistelmä vakituksia sijoituksia sekä uusia rakennusprojekteja

55 GRESB, 2015 Report Highlights, Aspect Scores: <http://bit.ly/2c55ZP0>.

ja saneerauksia ja c) vain uusia rakennusprojekteja ja saneerauksia. Jälkimmäisen vaihtoehdon valinneiden yritysten tulee vastata täydentäviin lisäkysymyksiin.

Jokaiseen kysymykseen vastataan kyllä tai ei. Joidenkin kysymysten kohdalla voi myös vastata, ettei asia ole keskeinen yrityksen kannalta. Jos vastaaja ei edusta osaa yritysryhmästä, hän vastaa kysymyksiin yksikkötasolla. Jos vastaaja edustaa yritysryhmää, hänen on vastattava joko organisaatiotasolla tai organisaatiotasolla, joka on myös sovellettavissa yksikkötasoon. Tällöin edellisessä tapauksessa kysymykset voivat koskea konsernin vastuullisuusasioita kokonaisuudessaan. Jälkimmäisessä tapauksessa voidaan vaatia sekä yksikkötason että konsernitason tietoja. Jokainen kysymys on luokiteltu johonkin ESG-ulottuvuuteen. Kyselyssä huomioidut vastuullisuusnäkökohdat ja niiden painotukset ovat seuraavat:

Johto: 9 %

Politiikka ja julkaiseminen: 10 %

Riskit ja mahdollisuudet: 12 %

Seuranta ja ympäristönhallintajärjestelmät: 9 %

Suorituskykyindikaattorit: 24 %

Rakennussertifikaatit: 11 %

Sidosryhmien osallistaminen: 25 %

Nämä eri näkökohdat yhdistetään vielä kahteen ulottuvuuteen: hallintaan ja politiikkaan sekä toimeenpanoon ja laskentaan. Hallinnan ja politiikan painotus on 30 % koko pistemäärästä ja toimeenpanon ja laskennan painotus on 70 % koko pistemäärästä.

Kyselyyn vastanneiden vastaukset ovat julkisia muille vastaajille. Listaamattomien kiinteistörahastojen ja -yritysten tapauksessa myös yrityksen tai rahaston sijoittajat näkevät vastaukset, mikäli ne ovat GRESB:n sijoittajajäseniä. Listattujen yritysten tapauksessa vastaukset näkyvät kaikille GRESB:n sijoittajajäsenille, jotka sijoittavat listattuihin kiinteistöalan arvopapereihin. Kyselyiden palauttamisen jälkeen GRESB arvioi kaikki vastaukset, minkä aikana se saattaa olla yhteydessä yrityksiin selventääkseen vastauksia. Jokaista osallistujaa verrataan vertaisryhmiin, jotka ovat samanlaisia omaisuustyyppiltään ja maantieteelliseltä sijainniltaan. Varmistaakseen osallistujien anonymiteetin, GRESB ei luo alle kuuden yrityksen vertaisryhmiä. Joissain tapauksissa raja menee kymmenessä yrityksessä.

GRESB tarjoaa lisäksi muita listaukseen liittyviä maksullisia palveluita, kuten Response Check -palvelun ja GRESB-koulutusohjelman. Jos yritys ostaa Response Check -palvelun, GRESB:n tiimi tarkastaa yrityksen vastaukset ennen kuin kysely varsinaisesti palautetaan. Tämä tarkistus vähentää virheiden riskiä, jotka voivat vaikuttaa kyselyn tuloksiin. GRESB-koulutusohjelma taas auttaa yrityksiä ymmärtämään vastuullisuuden eri osa-alueet ja auttaa yrityksiä vastaamaan kyselyyn.

GRESB:ssä käydään läpi aineiston kerääminen, metodologia ja pisteytys. Myös kysymyspatteristo löytyy sivuilta. Yksittäisten painokertoimien painojen valinta jää kuitenkin hämärään. GRESB konsultoi säännöllisesti vuosittain sijoittajia ja muita

kyselyyn osallistuneita. Lisäksi kyselypatteristo perustuu GRI G4:n kiinteistönvälitykseen liittyviin raportointiohjeisiin, joissa alakohtaiset olennaisuudet on huomioitu. Lisäksi kyselypatteriston kehitysprosessissa on huomioitu vastuullisen sijoittamisen periaatteet (Principles for Responsible Investment) sekä Dow Jones Sustainability -indeksisarjan tulokset. Kyselyssä on erikseen arvoketjut huomioiva kohta, jossa esimerkiksi kysytään yrityksen sitoutumista tuotantoketjujen vastuullisuuteen. Mittaristo on suunniteltu soveltumaan laajasti eri kiinteistöyhtiöille ja rahastoille. Mittaristossa huomioidaan myös maantieteellinen sijainti, jonka avulla sitä voi verrata toimialakohtaisuuden ja ajallisuuden lisäksi. Metodologian väitettiin olevan suhteellisen pysyvä. Vuosittaisen konsultaatioajanjakson aikana sijoittajilta ja osallistujilta pyydetään palautetta. Lisäksi vastaajia pyydetään vastaamaan palautekyselyyn heti kyselyyn vastaamisen jälkeen.

GRESB varmentaa osan kyselyn vastauksista. Se voi vaatia yrityksiltä tarkempia tietoja vastauksistaan. Kaikkien osallistujien vastaukset tarkistetaan ensin tiettyjen valittujen kohtien osalta. Tämän jälkeen noin 25-40 % osallistujista valitaan varmennus ”plussaan”, jossa varmennetaan vielä lisää vastaajien vastauksia. Lopuksi noin 5 %:lle vastaajista tehdään tarkastus paikan päällä, joka kestää enintään päivän. Valinnat tehdään satunnaisotannan avulla ja niihin luetaan kaikki globaalit yritykset. Mittaristoa ei kuitenkaan ole varmennettu. Mittaristo huomioi jokaisen vastuullisuusulottuvuuden, mutta eri pääomista vain taloudellisen ja ympäristöllisen pääoman. GRESB kattaa organisaation ja liiketoimintamallin kuvauksen, hallinnan, riskit ja mahdollisuudet sekä liiketoiminnan tulokset.

Mittariston puolueettomuus on kyseenalainen, koska GRESB:n kyselyyn osallistujista osa on mukana myös vertaisarviointikomiteassa ja neuvoa-antavassa hallituksessa, jotka pystyvät vaikuttamaan ainakin metodologiaan. Mittaristossa ei myöskään huomioida pidemmän aikavälin horisonttia tai laadullisia mittareita. Riskit ja mahdollisuudet huomioidaan.

4.9 World's Most Ethical Companies

Kuva 10. Ethisphere, World's Most Ethical Companies Honorees⁵⁶

2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Search: <input type="text"/>									
Company	Industry	Country							
3M Company	Industrial Manufacturing	USA							
ABB	Diversified Machinery	Switzerland							
Accenture	Consulting Services	Ireland							
Aflac Incorporated	Accident & Life Insurance	USA							
Allstate Insurance Company	Property & Casualty Insurance	USA							

⁵⁶ Ethisphere, World's Most Ethical Companies Honorees: <http://bit.ly/1VTGlg0>.

World's Most Ethical Companies on yhdysvaltalaisen yhteiskuntavastuuta tutkivan Ethisphere Instituten vuodesta 2006 lähtien julkaisema listaus. Lähes mikä tahansa yritys voi osallistua luokitteluun, oli se sitten listattu tai listaamaton, voittoa tavoitteleva tai voittoa tavoittelematon, yhdysvaltalainen tai ulkomaalainen. Vuodesta 2017 lähtien kuitenkin voittoa tavoittelemattomat yliopistot, hallitukset, virastot ja kansalaisjärjestöt jätetään listauksen ulkopuolelle. Listausta on ennen kaikkea suunnattu voittoa tavoitteleville yrityksille, joiden liikevaihto on yli 250 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria sekä voittoa tavoittelemattomille yrityksille, joiden liikevaihto on yli miljardi Yhdysvaltain dollaria. Listauksessa parhaiten suoriutuvia yrityksiä ei laiteta paremmuusjärjestykseen, vaan niille kaikille annetaan kunniamaininta eettisyydestään.

Listaukseen osallistuvien yritysten tulee täyttää monivalintakysymyksistä koostuva Ethics Quotient -kysely. Kysymysten tavoitteena ei ole kattaa kaikkia yritysten hallinnan, riskien, vastuullisuuden, määräysten mukaisuuteen liittyvien käytäntöjen ja etiikan osa-alueita. Tavoitteena on pikemminkin saada kattava kooste ydinkriteereistä. Kyselyn jälkeen vertaillaan yritysten suoriutumista ja laitetaan ne järjestykseen. Tavoitteena on yrityksiä toisiinsa vertaamalla ymmärtää ensinnäkin mitkä asiat ovat nousemassa ja toisekseen saada tietoa parhaista käytännöistä. Yrityksen toimiala, koko ja maantieteellinen sijainti on huomioitu arviointiprosessissa.

Kyselyn jälkeen yrityksiä pyydetään antamaan aineistoa, joka tukee niiden antamia vastauksia. Mikäli yritys ei pysty varmentamaan joitakin antamia tietoja, yrityksen tulos voi laskea. Varmennusten pyytämisen lisäksi Ethisphere voi myös tehdä itse varmennuksia. Nämä tapahtuvat tällöin yleensä ulkoisten tietolähteiden kautta, esimerkiksi uutisten, RepRisk-indeksin ja Yhdysvaltain arvopaperimarkkinoita valvovan elimen SECin arkistojen avulla. Tietojen varmentamisen jälkeen analytiikkotiimi tutkii jokaisen yrityksen historian oikeudenkäyntien sekä maine- ja eettisten ongelmien osalta. Yritysten erilaiset toimintaympäristöt ja kansalliset sääntelyt huomioidaan jossain määrin tietojen yhteenkoonnin yhteydessä. Tuloksissa eri vastuullisuuden osa-alueille annetaan seuraavanlaiset painokertoimet:

Etiikka- ja compliance-ohjelma: 25 %
Yrityskansalaisuus ja vastuullisuus: 20 %
Eettinen kulttuuri: 20 %
Johto: 15 %
Johtajuus, innovaatiot ja maine: 10 %

Etiikka- ja määräysten mukaisuus -ohjelmat arvioivat muun muassa yrityksen ohjelmiin kuuluvia standardeja, ohjelman rakennetta, vastuullisuutta, resursseja, viestintää, valvontaa ja auditointia. Ohjelmia ei tarkemmin määritelty, mutta niiden voidaan ajatella kattavan esimerkiksi erilaisten yhteiskuntavastuuseen liittyvien kansainvälisten ohjeiden ja parhaiden käytäntöjen noudattamisen. Yrityskansalaisuus ja vastuullisuus -kategorian yhteydessä arvioidaan laaja-alaisesti yrityksen

yhteiskuntavastuuseen liittyviä suorituskykyindikaattoreita, kuten esimerkiksi yhteisöjen osallistamista, ympäristöstä huolehtimista, työpaikan hyvinvointia, tuotantoketjujen osallistamista ja hyväntekeväisyyttä. Indikaattoreiden laatu ja tehokkuus sekä mitattavat tavoitteet ja niiden läpinäkyvyys ovat arvioinnin kohteena. Eettinen kulttuuri kattaa organisaation pyrkimykset ja menestyksen vakiinnuttaa eettisyyttä korostava kulttuuri organisaation jokaisella tasolla. Johdon osalta tarkastellaan järjestelmien saatavuutta ja laatua, mukaan lukien valvonta, periaatteet ja riskienhallinta. Johtajuus, innovaatiot ja maine -kategoriassa mitataan lakien noudattamista ja yrityksen eettistä mainetta markkinoilla.

Yritysten nimiä ja tuloksia ei julkaista, mikäli ne eivät yllä mukaan listaukseen. Yritysten tuloksia voidaan kuitenkin käyttää anonymisti vertaisarviointia ja tutkimusta varten. Aiempina vuosina listatuille yrityksille ei anneta prosessissa etusijaa.

Listauksessa huomioidaan hyvin hallinnointi, riskienhallinta ja liiketoiminnan tulokset kaikkien kolmen ESG-ulottuvuuden osalta. ESG-ulottuvuudet tosin jäävät suurelta osin suppeiksi, mutta pääomista sen sijaan huomioidaan laaja-alaisemmin innovaatiot, maineriskien vähentyminen, brändin kasvatus sekä lahjakkuuksien löytäminen ja sitouttaminen. Aineistonkeruu ja metodologia esiteltiin, mutta olennaisiakin asioita jäi puuttumaan. Esimerkiksi indikaattoreista ja kyselylomakkeesta ei kerrottu tarkempia tietoja eikä myöskään syitä eri painotuksille. Myöskään kaikkien listalle hakevien osallistujien määrää ei kerrota, koska halutaan säilyttää yritysten luottamus. Tämä perustelu kuulostaa hieman omituiselta.

Juristien, viranomaisten, professoreiden ja yritysjohtajien muodostama neuvoantava paneeli päättää kysymykset. Paneeli päättää myös metodologiasta, muttei ole kyselytulosten arvioinnissa mukana. Paneelissa olevia yritysjohtajia ei tarkemmin määritelty, mutta heidän mukanaolonsa edes metodologian lopullisessa päätöksenteossa voi aiheuttaa eturistiriidan, mikäli samat yritykset ovat listauksessa mukana. Paneeli arvioi tietyn ajanjakson välein kyselyä ja metodologiaa sekä päivittää sitä tarvittaessa. Tarkempia tietoja päivitysajankohdista ei kuitenkaan kerrota. Kyselyyn vastanneiden yritysten tiedot varmentaa joko yritys itse tai ulkopuolinen taho, mutta itse mittaristoa ei ole varmennettu. Sivuston mukaan arvoketjut huomioidaan, muttei kerrottu miten ne huomioidaan.

Ajallinen vertailtavuus luokittelulla on hyvä, joskin luokittelun päivittämisestä ei kerrottu tarkkoja tietoja. Sivustosta jäi hieman epäselväksi, miten monen eri yritysmuodon vertailu onnistuu ilman, että vertailtavuus tai olennaisten asioiden huomiointi kärsii. Luokittelussa painotettiin nimenomaan olennaisiin asioihin keskittymistä, muttei kerrottu miten juuri nämä kategoriat oli valittu olennaisiksi ja miksi ne ovat olennaisia.

Sidosryhmien osallistamista, vastuullisen viitekehyksen, pitkän aikavälin horisonttia tai mittareiden välisen tasapainon huomiointia ei listauksessa mainittu tai käsitelty lainkaan. Vuodesta 2015 lähtien yrityksiltä on vaadittu osallistumismaksua. Jos yrityksen liikevaihto on vähemmän kuin 500 miljoonaa dollaria, osallistumismaksu on 1 000 dollaria. Jos liikevaihto on yli 500 miljoonaa dollaria,

osallistumismaksu on 1 500 dollaria. Paitsi että listaus on kalliimpi kuin mikään muu tässä käsitellyistä mittaristoista, se myös vaatii kyselyn täyttämistä yrityksiltä ja siinä määritellään yhteiskuntavastuun kategoriat epäselvästi ja puutteellisesti. Voidaan kyseenalaistaa, tuoko luokitus mitään todellista lisäarvoa yritykselle.

5 Lopuksi

Yritysten yhteiskuntavastuusta kertovia kansainvälisiä ohjeita ja suosituksia on monia: laajemmin yhteiskuntavastuuta käsitellään esimerkiksi OECD:n monikan-sallisten yritysten toimintaohjeissa ja ISO 26000 -ohjeissa, kun taas yhteiskunta-vastuuseen perehdytään tarkemmin ja syvällisemmin esimerkiksi ISO 14001 -stan-dardissa, jossa keskiössä ovat ympäristökysymykset. Nämä ohjeet ja suositukset kattavat laaja-alaisen joukon yritysten sosiaaliseen, ympäristölliseen ja taloudelli-seen vastuuseen kuuluvia asioita, joita kunkin yrityksen tulisi omalla kohdallaan ja omista lähtökohdistaan käsin pyrkiä ottamaan huomioon. Yksityiskohtaisempia yhteiskuntavastuun mittaukseen keskittyviä ohjeita tarjoavat esimerkiksi <IR> -viitekehys, GRI, SASB ja GISR. Näistä integroitua raportointia koskeva <IR> -viitekehys korostaa eri pääoman muotojen huomioimista mittaamisessa: esimerkiksi yrityksen tulisi huomioida omat vaikutuksensa niin yrityksen taloudelliseen pääomaan kuin vaikkapa inhimilliseen pääomaan. GRI ja SASB tarjoavat yksityiskohtaisempia yleisiä mittaus- ja raportointiohjeita, kun taas GISR keskittyy tarjoamaan erilaisia lis-tauksia varten liittyviä suosituksia. Eri mittaussuosituksien pohjalta voidaan tiivis-tää, että ainakin seuraavat tekijät olisi suositeltavaa huomioida yritysten yhteiskun-tavastuuta mittaavaa mittaristoa rakennettaessa: mittariston läpinäkyvyys, puolueettomuus, jatkuva parantaminen, osallistaminen, varmennus, olennaisuus, katta-vuus, vastuullisuuden viitekehys, pitkän aikavälin horisontti, arvoketjut, tasapaino, vertailtavuus ja käyttökelpoisuus.

Analysoiduista listauksista parhaiten edelliset arviointikriteerit täytti Dow Jones Sustainability Indices (13 vihreää). Tämän jälkeen tulevat Carbon Disclosure Pro-ject (9 vihreää, 4 keltaista) ja Corporate Human Rights Benchmark (9 vihreää, 3 kel-taista, 1 punainen). Nämä mittaristot muodostavat kärkikolmikön. Heikoiten suoriu-tuivat Global 100 Most Sustainable Companies in the World (7 punaista, 6 keltaista), World's Most Ethical Companies (5 punaista, 8 keltaista) ja 100 Best Corporate Citi-zens List (6 punaista, 5 keltaista, 2 vihreää). Näiden väliin jäävät FTSE4Good Index (6 vihreää, 5 keltaista, 2 punaista), Global Real Estate Benchmark (7 vihreää, 3 kel-taista, 3 punaista) ja CSRHub (3 vihreää, 7 keltaista, 3 punaista).

Heikoiten menestyneitä listauksia yhdistää läpinäkyvyyden puute, jonka seu-rauksena myös useimpien kohtien tulokset laskivat. Joko nämä kohdat todella puut-tuivat listauksista tai sitten niistä ei kerrottu tarkemmin listauksen verkkosivuilla. Jälkimmäisessä tapauksessa puutteellinen informointi johtaa siihen, ettei kohtaa pystytä arvioimaan kunnolla. Paradoksaalisesti esimerkiksi 100 Best Corporate Citi-zens -lista esitteli mittaavansa nimenomaan yritysten läpinäkyvyyttä, muttei kui-tenkaan itse toiminut esimerkillisen läpinäkyvästi mittariston avaamisessa. Heikoi-ten suoriutuneita listauksia yhdistää myös se, että ne ovat kaikki suunnattu ensi-sijaisesti joko kuluttajille tai yrityksille. Global 100 -indeksiä ja 100 Best Corporate

Citizens -listausta ylläpitää median edustaja. CHRB:tä lukuun ottamatta sijoittajille suunnatut mittaristot näyttävät siis olevan tarkemmin määritellyt ja kaiken kaikkiaan luotettavimmat.

Läpinäkyvimmit mittaristot olivat CDP, CHRB, DJSI ja GRESB. Mikään mittaristoista ei suoriutunut huonosti läpinäkyvyyden osalta. Tämä tosin johtui suureksi osaksi siitä, että mittareiden valinnassa metodologian jonkinlainen julkinen esittely ja avaaminen toimi yhtenä valintakriteerinä. Aineistonkeräysprosessista, metodologiasta ja pisteytyksestä kerrottiin usein vähintään yleisellä tasolla. Indikaattoreiden erilaiset painotukset ja tarkkojen kysymyspatteristojen esittely olivat yleisimpiä puutteita läpinäkyvyyden osalta. Myös listaukseen lukeutuville yrityksille ilmoittaminen listaukseen pääsystä ja puuttuvien tietojen korjausmahdollisuuden antaminen ennen varsinaisten tulosten julkaisua oli mukaanluettu vain harvaan mittaristoon. Mittaristot oli pääsääntöisesti avattu ymmärrettävästi ja selkeästi.

Uusimmat mittaristot olivat puolueettomia. Osassa mittaristoista ei ollut erikseen mainittu ketkä metodologiaa ja aineistoa arvioivat tai keitä yrityksiä kuuluu arviointitiimeihin. GRESB:n kohdalla yllättäen listauksen osallistujayrityksistä osa oli mukana myös mittariston kehittämistiimeissä joko neuvoa antavassa paneelissa tai vertaisarviointikomiteassa. Tämän voidaan katsoa ainakin osin heikentävät mittariston puolueettomuutta. Paneelin ja komitean tarkempia kehitystehtäviä ei määritely, joten ei voida myöskään tarkemmin sanoa kuinka paljon ne ovat mukana mittariston kehittämisessä ja ovatko he mukana myös itse yritysten arviointiprosessissa. Tai onko viimeinen päättävä sana kuitenkin aina GRESB:n johdolla.

100 Best Corporate Citizens -listauksen yhteydessä mittariston ja metodologian kehittämistä ei mainittu lainkaan. Global 100 -listauksen yhteydessä taas indikaattoreiden jatkuva päivittäminen nostettiin esiin, mutta metodologian kehittämisestä ei kerrottu mitään. CDP, CHRB, DJSI ja FTSE4Good Index ilmoittivat päivittävänsä koko metodologiaansa säännöllisin väliajoin, jotka oli kerrottu. Esimerkiksi CHRB:n tapauksessa oltiin erikseen eritelty metodologian pienimuotoisten päivitysten tekeminen kerran vuodessa ja metodologian kattava arviointi ja päivitys joka kolmannen vuoden välein.

Sidosryhmien näkökulmat oli huomioitu pääsääntöisesti hyvin eri mittaristoissa. Joko mittaristojen ylläpitäjät järjestivät vuosittain erillisiä konsultaatioita sidosryhmien kanssa tai sidosryhmiä kannustettiin muutoin lähettämään palautetta esimerkiksi kyselyn lopussa tai verkkosivuilla. Esimerkiksi CDP järjesti lisäksi webinaareja, joiden kautta pystyi esittämään kysymyksiä ja antamaan palautetta. Sidosryhmien osallistamista mittariston kehitysprosessiin ei mainita CSRhubin, Global 100:n ja World's Most Ethical Companies -indeksin sivuilla.

Ainoastaan DJSI varmentaa mittaristonsa säännöllisesti kolmannen tahon, Deloitte, toimesta. Sen sijaan mittaristoon kerättyjen tietojen varmennukset olivat suhteellisen yleisiä. Tiedot saatettiin varmistaa esimerkiksi pyytämällä yritykseltä todistusaineistoa, tutkimalla julkisia lähteitä, kuten medialähteitä ja tekemällä tarkastuksia paikan päällä. CSRhubin ja Global 100 -listauksen yhteydessä ei mainittu

tietojen varmentamista lainkaan, joskin edellisessä käytettiin alun perinkin julkisia lähteitä lähdemateriaalina.

Olennoisuuksien osalta huonoiten sijoittui 100 Best Corporate Citizens -lista, joka ei ottanut olennoisuuksien huomiointia erityisesti esiin. Yleisimmin olennoisuudet huomioitiin joko tekemällä toimialakohtainen riskiarviointi (esimerkiksi CHRB) tai konsulttoimalla aktiivisesti mittariston kohderyhmää erityisesti heidän kannaltaan tärkeiden olennoisuuksien mukaanlukemisesta.

Eri mittaristoissa kattavuus vaihteli. Joissain huomioitiin paremmin integroidun raportin sisältöelementtejä, kuten hallintaa sekä riskien ja mahdollisuuksien huomiointia. Joissain taas huomioitiin paremmin kaikki yhteiskuntavastuun ulottuvuudet tai pääoman muodot. DJSI sijoittui mittaristoista parhaiten.

CHRB, CSRHub, DJSI ja GRESB viittasivat selkeästi erilaisiin kansainvälisiin yhteiskuntavastuuseen liittyviin normeihin, aloitteisiin, raportointistandardehin, muihin yhteiskuntavastuun standardeihin tai tieteellisesti määriteltyihin raja-arvoihin. Suurin osa mittaristoista ei kuitenkaan erikseen maininnut mitään mittariston kehitystä ohjaavia kansainvälisiä standardeja tai periaatteita. Eniten viitattiin GRI G4 -viitekehykseen.

Pitkän aikavälin horisontti huomioidaan parhaiten DJSI:ssä ja CDP:ssä, joissa pyydetään erikseen arvioimaan pidemmän aikavälin vaikutuksia tai suoriutumista. Osassa mittaristoja kysyttiin erilaisista yrityspolitiikoista ja -strategioista, jotka saattavat kattaa myös yli viiden vuoden tarkasteluajanjakson. Pitkän aikavälin huomioimista tai siitä kertomista ei kuitenkaan erikseen pyydetty muissa mittaristoissa.

CDP, CHRB, DJSI, GRESB ja FTSE4Good Index nostivat yrityksen arvoketjut erikseen tarkastelun kohteeksi. CSRhub ja World's Most Ethical Companies -indeksi mainitsivat tuotantoketjut, mutteivät tarkemmin eritelleet miten ja kuinka laajasti ne oli huomioitu mittaristossa. 100 Best Corporate Citizens -listaus ja Global 100 -listaus eivät käsitelleet tai maininneet tuotantoketjuja lainkaan.

Yksittäisten mittareiden välisen tasapainon saavuttivat parhaiten DJSI ja CDP. Esimerkiksi CDP:ssä mitattiin niin positiivisia kuin negatiivisiakin aspekteja sekä menynyttä ja tulevaa kehitystä. Useimmat mittaristot keskittyivät yrityksen nykyiseen tilaan tai korkeintaan yrityksen aikaisempaan tilaan vertaamiseen. Määrälliset mittarit olivat yleisempiä kuin laadulliset.

Mittaristoja pystyi vertailemaan vaihtelevasti ajan, sijainnin, toimialan, yritysten, tuotteiden ja kategorioiden perusteella. Vertailtavuuden kannalta olennaista oli myös se, että mittaristo säilyy suhteellisen muuttumattomana vuodesta toiseen. Vertailu arvioitiin toteutuvan erityisen hyvin 100 Best Corporate Citizens -listassa, CHRB:ssä, DJSI:ssä, FTSE4Good Indexissä ja GRESB:ssä.

Mittaristosta riippuen yritysten tuli joko hakea listaukseen tai heidät mukaanluettiin siihen ilman erillistä hyväksyntää. Osassa mittaristoista yritysten tuli täyttää erikseen kysely, osassa taas mittariston aineisto koostui julkisesti saatavilla olevista yritystiedoista. Lisäksi yritysten tuli maksaa osallistumismaksu, jotta heidät arvioitaisiin osassa listauksia, kun taas toisissa yritysten ei tarvinnut maksaa

mukaanlukemisestaan mitään. Käyttökelpoisimpia mittaristoja kaiken kaikkiaan ovat CHRB, DJSI, FTSE4Good Index ja GRESB, kun painottaa niiden tuomaa hyötyä ja lisäarvoa yritykselle.

Yhteiskuntavastuuta mittaavia mittaristoja on lukuisia. Selvitys osoittaa, että mittaristojen välillä voi olla suuriakin eroja. Yritysten kannalta keskeistä on tunnistaa olennaiset tekijät ja arvioida niitä suhteessa mittaristojen metodologioihin. Parhaimmassa tapauksessa listaukset tuottavat tärkeää informaatiota yritysten kannalta, jota voi hyödyntää esimerkiksi osana yhteiskuntavastuuraportointia.

Aineistolähteet

100 Best Corporate Citizens

Verkkosivut: <http://www.thecro.com/category/topics/100-best-corporate-citizens/>. Viitattu 20.8.2016.

100 Best Methodology: <http://bit.ly/2di7jn8>. Viitattu 20.8.2016.

Carbon Disclosure Project (CDP)

Verkkosivut: <https://www.cdp.net/en>. Viitattu 20.8.2016.

Scoring Introduction 2016: <http://bit.ly/2drFYon>. Viitattu 20.8.2016.

Corporate Human Rights Benchmark (CHRB)

Verkkosivut: <https://business-humanrights.org/en/corporate-human-rights-benchmark>. Viitattu 20.8.2016.

Corporate Human Rights Benchmark Pilot Methodology 2016 <http://bit.ly/2cpNbdS>. Viitattu 20.8.2016.

CSRHub

Verkkosivut: <https://www.csrhub.com/>. Viitattu 20.8.2016.

The CSRHub Rating Methodology: <http://bit.ly/2drEYK1>. Viitattu 20.8.2016.

The CSRHub Data Schema: <http://bit.ly/2dph6Ub>. Viitattu 20.8.2016.

DJSI

Verkkosivut: <http://www.djindexes.com/sustainability/>. Viitattu 20.8.2016.

RobecoSAM: Corporate Sustainability Assessment, verkkosivut: <http://www.sustainability-indices.com/>. Viitattu 20.8.2016.

Measuring Intangibles: RobecoSAM's Corporate Sustainability Assessment Methodology: <http://bit.ly/2cpZYin>. Viitattu 20.8.2016.

Dow Jones Sustainability Indices Methodology: <http://bit.ly/2cQ6KoI>. Viitattu 20.8.2016.

FTSE4Good Index

Verkkosivut: <http://www.ftse.com/products/indices/FTSE4Good>. Viitattu 20.8.2016.

FTSE4Good Index Series: <http://bit.ly/2dpgPRi>. Viitattu 20.8.2016.

Index Inclusion Rules for the FTSE4Good Index Series: <http://bit.ly/2gVK2WO>. Viitattu 20.8.2016.

Methodology Overview: Integrating ESG into investments and stewardship: <http://bit.ly/2dpg1fl>. Viitattu 20.8.2016.

Global 100

Verkkosivut: <http://www.corporateknights.com/reports/global-100/>. Viitattu 20.8.2016.

2016 Global 100 Methodology: <http://bit.ly/2cAXfCR>. Viitattu 20.8.2016.

Key performance indicators: <http://bit.ly/2cQ4mXG>. Viitattu 20.8.2016.

GRESB

Verkkosivut: <https://www.gresb.com/>. Viitattu 20.8.2016.

GRESB Real Estate Assessment: <http://bit.ly/2cZ22ia>. Viitattu 20.8.2016.

Scoring and Methodology: <http://bit.ly/2dpgkXm>. Viitattu 20.8.2016.

Data Flow and Validation: <http://bit.ly/2cZ2X2b>. Viitattu 20.8.2016.

World's Most Ethical Companies

Verkkosivut: <http://worldsmoethicalcompanies.ethisphere.com/honorees/>. Viitattu 20.8.2016.

Scoring & Methodology: <http://bit.ly/2drFebT>. Viitattu 20.8.2016.

Tekijät Författare Authors Noora Lindroos Högskolepraktikant Avdelningen för arbetslivs- och marknadsfrågor	Julkaisuaika Publiceringstid Date November 2016 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Economic Affairs and Employment Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment
Julkaisun nimi Titel Title Om det inte går att mäta i pengar, på vilket sätt då? Jämförelse av instrumenten för att mäta graden av samhällsansvar	
Tiivistelmä Referat Abstract Syftet med utredningen var att kartlägga vilka mätarsystem som kan användas till att mäta graden av företags samhällsansvar. Mätarsystemen baserar sig på internationellt erkända instrument för samhällsansvar som svarar på frågan vad man egentligen ska mäta, när man vill mäta företagets ansvarighetsgrad. De rekommendationer som gäller rapporteringen om samhällsansvar bestämmer närmare hur graden av ansvarighet i praktiken kan mätas. Nio globala listor som inbegriper organisationer eller andra mätarsystem har valts till föremål för närmare granskning: 100 Best Corporate Citizens List, Carbon Disclosure Project (CDP), Corporate Human Rights Benchmark (CHRB), CSR-Hub, Dow Jones Sustainability Indices (DJSI), FTSE4Good Index, Global 100 Most Sustainable Corporations in the World, Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) och World's Most Ethical Companies. Ursprungligen var antalet mätarsystem som jämfördes tio, men man var tvungen att slopa ett av dem i sista minuten när systemet meddelande om ändrade mätninggrunder. GoodGuide, som tidigare mätte den hälsomässiga, miljömässiga och sociala kapaciteten hos konsumentprodukterna och de företag som tillverkar sådana, koncentrerar sig i fortsättningen endast på att mäta produkternas hälsoeffekter. De mätarsystem som ingår i undersökningen bedöms med hjälp av 13 olika bedömningskriterier. Kriterierna baserar sig huvudsakligen på de 12 principer som tagits fram av Global Initiative for Sustainability Ratings. Resultaten ger vid handen att DJSI uppfyllde bäst bedömningskriterierna. Gemensamt för de företag som uppfyllde bedömningskriterierna allra sämst var att deras metodologi inte hade öppnats tillräckligt. De flesta mätarsystem är opartiska och det nämndes att det sker en regelbunden uppdatering av metodologin och/eller indikatorerna. Intressentgruppernas synvinklar hade beaktats i huvudsak väl i olika mätarsystem. DJSI är det enda mätarsystem som genomgår en verifiering med jämna mellanrum. Ett mer allmänt sätt var att verifiera de uppgifter som samlats i mätarsystemen. De väsentliga aspekterna uppdagades i allmänhet med hjälp av antingen branschvis riskbedömning eller konsultationer med mätarsystemets målgrupp. Täckningen av olika mätarsystem varierade. Olika internationella avtal, standarder eller vetenskapliga gränsvärden som gäller samhällsansvar nämndes mera sällan som utgångspunkt för utvecklingen av mätarsystem. Företagets värdekedja granskades i nästan alla mätarsystemet, åtminstone i viss mån, skilt. De flesta mätarsystem koncentrerade sig på att mäta företagets aktuella tillstånd med hjälp av kvantitativa mätare. Det gick att jämföra olika mätarsystem i varierande mån på basis av tid, läge, bransch, företag, produkter eller kategori. I vissa fall ska företag särskilt ansöka om att få komma upp på en lista, fylla i en frågeblankett och betala en deltagaravgift. DJSI visade sig vara det mätarsystem som bringade största mervärdet för företagen. Kontaktperson vid ANM: Avdelningen för arbetslivs- och marknadsfrågor/Linda Piirto, tfn 029 504 7028	
Asiasanat Nyckelord Key words samhällsansvar, rapportering, mätare, företag	
Painettu julkaisu Inbunden publikation Printed publication ISSN	Verkojulkaisu Nätpublikation Web publication ISSN 1797-3562
ISBN	ISBN 978-952-327-134-0
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 56	Kieli Språk Language Suomi, Finska, Finnish
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Economic Affairs and Employment	Vain sähköinen julkaisu Endast som elektronisk publikation Published in electronic format only

Tekijät Författare Authors Noora Lindroos Trainee Labour and Trade Department	Julkaisu-aika Publiceringstid Date November 2016 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Economic Affairs and Employment Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment
Julkaisun nimi Titel Title If it can't be measured in money, what then? A comparison of social responsibility performance indicators	
Tiivistelmä Referat Abstract The study examines what kinds of sets of instruments can be used to measure corporate social responsibility (CSR). The instrument sets are based on internationally recognised instruments for measuring CSR that answer to the question what aspects of corporate operations should be studied to measure the level of CSR. CSR reporting guidelines define in more detail how CSR can be measured in practice. Nine global inter-organisational listings or other measurement instruments were chosen for closer examination: 100 Best Corporate Citizens List, Carbon Disclosure Project (CDP), Corporate Human Rights Benchmark (CHRB), CSRHub, Dow Jones Sustainability Indices (DJSI), FTSE4Good Index, Global 100 Most Sustainable Corporations in the World, Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB), and World's Most Ethical Companies. Ten performance indicators were originally included in the comparison, but one had to be removed at a late stage after it reported a change in its measurement basis. Previously measuring the health, environmental and social performance of consumer products, and the companies manufacturing them, GoodGuide is now concentrating on measuring only the health effects of products. The remaining performance indicators were reviewed based on 13 assessment criteria, which mainly draw on the 12 principles of the Global Initiative for Sustainability Ratings. The study results show that DJSI performed best against the criteria. A common feature of the listings with the lowest scores is that they do not sufficiently explain their methodology. Most of the listings were impartial, and the methodology and/or the indicators were updated regularly. Interest group perspectives were included mainly well in different instruments. DJSI was the only rating certified at regular intervals, and it was more common to certify the data used in the instruments. Essential aspects were usually taken into account based on either sector-specific risk assessment or consultations with intended users of the instrument. The scope of the instruments varied. Different kinds of international agreements, standards or scientific limit values on CSR were rarely mentioned as starting points for instrument development. Corporate value chains were examined to some extent in all of the instruments. In most cases the focus was on measuring the current state of corporations with the help of quantitative indicators. Different instruments could be compared to a varying degree based on timeline, location, sector, category, companies or products. In some cases companies must apply for being included in the listing, fill in a survey form and pay a participation fee. DJSI turned out to be the instrument that brings most added value for the companies. Contact person with the Ministry of Economic Affairs and Employment: Labour and Trade Department/Linda Piirto, tel. +358 29 504 7028	
Asiasanat Nyckelord Key words corporate social responsibility, reporting, indicators, companies	
Painettu julkaisu Inbunden publikation Printed publication ISSN	Verkkojulkaisu Nätpublikation Web publication ISSN 1797-3562
ISBN	ISBN 978-952-327-134-0
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 56	Kieli Språk Language Suomi, Finska, Finnish
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Economic Affairs and Employment	Vain sähköinen julkaisu Endast som elektronisk publikation Published in electronic format only

Jos ei voi rahalla mitata, millä sitten?

Yhteiskuntavastuun mittaristoja vertailevan selvityksen tavoitteena on kartoittaa, millaisten mittaristojen avulla yritysten yhteiskuntavastuuta voidaan mitata. Mittaristojen lähtökohtana toimivat kansainvälisesti tunnustetut yhteiskuntavastuun instrumentit, jotka vastaavat kysymykseen, mitä oikeastaan tulisi mitata, kun halutaan mitata yritysten vastuullisuutta.

Tarkemman tutkinnan kohteeksi on valittu kymmenen globaalia organisaatioiden välistä listausta tai muuta mittaristoa. Vertailun perusteella voidaan sanoa, että useimmat vertailuun valituista mittaristoista olivat puolueettomia ja niissä kerrottiin metodologian ja/tai indikaattoreiden säännöllisestä päivittämisestä. Sidosryhmien näkökulmat oli huomioitu pääasiassa hyvin eri mittaristoissa. Heikoiten arviointikriteerit täyttäneitä yrityksiä taas yhdisti se, ettei niiden metodologiaa ollut avattu tarpeeksi.

Mielenkiintoinen havainto on, että mittariston kehityksen lähtökohtana mainittiin harvemmin erilaiset kansainväliset yhteiskuntavastuuseen liittyvät sopimukset, standardit tai tieteelliset raja-arvot. Useimmat mittaristot keskittyivät mittaamaan yrityksen nykyistä tilaa määrällisten mittareiden avulla.

Verkojulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-134-0

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi
Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi

4041 0017
Painotuote